

LÄNSIMAISEN PERHESURMAAJAN TAUSTATEKIJÄT

Tampereen yliopisto
Terveystieteiden yksikkö
Kansanterveystiede
Pro gradu -tutkielma
Anni Remahl
24.2.2015

REMAHL ANNI: Länsimaisen perhesurmaajan taustatekijät

Pro gradu -tutkielma, 57 s.

Ohjaajat: TtT, dosentti, Anna Liisa Aho; TtT, dosentti, Sari Fröjd

Kansanterveystiede

Helmikuu 2015

Tämä Pro Gradu -tutkielma koostui julkaisuharkintaan lähetetystä tieteellisestä artikkelista *Länsimaisen perhesurmaajan taustatekijät* (Remahl A, Aho A L, Fröjd, S) ja artikkelia täydentävästä kirjallisuusosiosta. Tieteellinen artikkeli on systemaattinen kirjallisuuskatsaus, jonka tarkoituksena oli selvittää länsimaisten perhesurmaajien taustatekijöitä. Tutkimuskysymys oli: Millaisia ovat länsimaisen perhesurmaajan taustatekijät? Kirjallisuuskatsauksen aineisto haettiin systemaattista kirjallisuushakua noudattaen Arto-, Medic-, Cinahl-, Medline-, EBSCOhost Academic Search Premier- ja Social Services abstracts -tietokannoista. Suomenkielisinä hakusanoina käytettiin sanoja perhesurma, lapsensurma, perhesurma-itsemurha, murha, surma, lapsensurma-itsemurha, laajennettu itsemurha ja itsemurha. Englanninkielisinä hakusanoina käytettiin sanoja familicide, family homicide, familicide-suicide, filicide-suicide, extended suicide, child murder, family murder, filicide ja infanticide. Hakutuloksena saatiin yhteensä 4139 artikkelia. Kirjallisuuskatsauksen lopullinen aineisto (n=32) muodostui ennalta valittujen sisäänottokriteerien ja prosessin aikana muotoutuneiden poissulkukriteerien perusteella. Aineisto on analysoitu sisällönanalyysillä.

Perhesurmaajien taustatekijät luokiteltiin surmattujen määrän, surmaajan sukupuolen ja mahdollisen itsemurhan mukaan. Määritellyt luokat ovat koko perheen surmaaja, lapsensa surmannut isä, lapsensa surmannut äiti, lapsensurma-itsemurhan tehnyt isä ja lapsensurma-itsemurhan tehnyt äiti. Kirjallisuuskatsauksen tulosten perusteella länsimaisten perhesurmaajien taustatekijöissä on havaittavissa yhdenmukaisuutta. Kaikissa perhesurmaluokissa esiintyi psyykkistä epätasapainoisuutta, väkivaltaisuutta ja rikollisuutta. Itsemurhan yhdistyminen perhesurmaan on surmaajia toisistaan eniten erottava tekijä. Perheensä lisäksi itsensä surmanneet kärsivät muita useammin masennuksesta. He hakeutuivat muita perhesurmaluokkia harvemmin mielenterveysongelmien hoitoon. Surma-itsemurhan tehneet vanhemmat olivat vähemmän väkivaltaisia ja harvemmin itsetuhoisia, kuin muiden perhesurmaluokkien vanhemmat. Äideillä esiintyi isiä hieman useammin mielenterveysongelmia, mikä oli ainoa havaittu ero sukupuolten välisissä taustatekijöissä. Länsimaisen perhesurmaajan taustatekijöissä ilmeni yhdenmukaisuutta, kuitenkin yhtä profiilia ei voida asettaa.

Aineistonvalinnan läpinäkyvyys, tarkkuus ja rehellisyys lisäävät systemaattisen katsauksen luotettavuutta. Artikkelia täydentävässä kirjallisuusosassa kuvataan kirjallisuuskatsauksen aineistovalintaa tarkemmin, kuin artikkelissa oli mahdollista. Tämän systemaattisen katsauksen keskeisimpiä vaiheita oli tutkimuskysymystä vastaavan aineiston systemaattinen hakeminen artikkelitietokannoista ja artikkelien valintaprosessi. Hakusanat tietokantakohtaisia hakuja varten oli valittava huolella mahdollisimman relevanttien artikkelien löytämiseksi. Artikkelit valittiin systemaattisesti etukäteen ja prosessin aikana määritellyjä artikkelien sisäänotto-poissulkukriteereitä noudattaen.

Avainsanat: perhesurma, lapsensurma, murha, surma, lapsensurma-itsemurha, laajennettu itsemurha, itsemurha

ABSTRACT
UNIVERSITY OF TAMPERE
School of Health Sciences

REMAHL ANNI: The background factors of Western familicide perpetrator

Master's Thesis, 57 pp.

Supervisors: PhD, adj. prof. Anna Liisa Aho; PhD, adj. prof. Sari Fröjd

Public Health Science

February 2015

This Master's Thesis contains a research article *The background of Western familicide perpetrator* (Remahl A, Aho A L, Fröjd, S) which has been sent to consideration of publication and a literature overview complementing the article. The research article is a systematic literature review. The aim of the review was to study the background of Western familicide perpetrator. The research question was: What are the background factors of Western familicide perpetrator? The search of the data was conducted systematically in Arto-, Medic-, Cinahl-, Medline-, EBSCOhost Academic Search Premier- and Social Services abstracts databases. Key words were familicide, family homicide, familicide-suicide, filicide-suicide, extended suicide, child, murder, family, filicide and infanticide. The searches revealed 4139 references from the databases. The references were filtered using inclusion and exclusion criteria which had been selected in advance and specified during the process. 32 research articles were selected as data. The data was analyzed using content analysis.

The background factors of the familicide perpetrators were categorized by the number of victims, perpetrators sex and if committed suicide. The categories are familicide perpetrator of the whole family, father committing filicide, mother committing filicide, father committing filicide-suicide, mother committing filicide-suicide. According to the results of the review similarities can be found between the perpetrators categories. In every perpetrator category psychological imbalance, violence and criminal behavior have occurred. Categories with committed suicide differentiated the most from the other perpetrator categories. In filicide-suicide perpetrator categories more depression occurred than in other perpetrator categories. Compared to other perpetrators filicide-suicide perpetrators more seldom looked for help in mental health problems. They were also less violent and less suicidal. Among perpetrator mothers mental health problems occurred a bit more often than among fathers. Though similarities between the perpetrator categories can be seen, a certain profile for the Western familicide perpetrator cannot be set.

Transparency, specificity and credibility of selecting and filtering the data enhance the liability of the literature review. Literature overview complementing the article is to describe more precise than it was possible in the article. The most critical stages of this review were to conduct the systematic search and to select and filter the data. Using the right keywords for searches was essential to find the most relevant articles for review. The references were filtered using inclusion and exclusion criteria which had been selected in advance and specified during the process.

Keywords: familicide, family homicide, familicide-suicide, filicide-suicide, extended suicide, child, murder, family, filicide, infanticide

Sisällys

I ARTIKKELIA TÄYDENTÄVÄ KIRJALLISUUSOSIO

1 JOHDANTO.....	5
2 PERHESURMAAJAN TAUSTATEKIJÖITÄ KUVAAVIEN ARTIKKELIEN VALINTA	6
2.1 Hakusanojen valinta	6
2.2 Tietokantojen valinta ja aineiston haku	8
2.3 Sisäänotto- ja poissulkukriteerit	9
2.4 Aineiston valinta.....	14
2.4.1 Ensimmäinen vaihe.....	14
2.4.2 Toinen vaihe	17
2.4.3 Kolmas vaihe	19
3 POHDINTA.....	22
3.1 Aineiston haun luotettavuus	22
3.2 Tulokset	25
LÄHTEET	28

II ARTIKKELIKÄSIKIRJOITUS

1 JOHDANTO

Tämä pro gradu -tutkielma koostuu kahdesta osasta: tieteellisestä artikkelista ja kirjallisuuosasta. Tieteellinen artikkeli on systemaattinen kirjallisuuskatsaus *Länsimaisen perhesurmaajan taustatekijät*, jonka tarkoituksena oli selvittää länsimaisten perhesurmaajien taustatekijöitä, kun surmaajana on äiti(/puoli) tai isä(/puoli) ja uhrina on perheen lapsi/lapset ja mahdollisesti puoliso sekä surmaaja itse. Artikkeli on lähetetty julkaisuharkintaan Sosiaalilääketieteelliseen aikakauslehteen. Kirjallisuuosassa käsitellään systemaattisen kirjallisuuskatsauksen aineistonvalintaa tarkemmin, kuin artikkelissa oli mahdollista.

Systemaattinen kirjallisuuskatsaus kokoaa yhteen tietoa jostain tarkkaan määritellystä aiheesta. Menetelmää käytetään erityisesti silloin, kun on epävarmuutta eri tutkimusten tulosten yhteneväisyydestä. Kirjallisuuskatsauksen avulla saadaan selville olemassa olevien tutkimusten tulosten yhteneväisyydet ja eriävyydet sekä puuttuva tutkimustieto. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen yksi tärkeimmistä vaiheista on relevantin aineiston valinta. Aineiston systemaattinen haku lisää kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta, sillä menetelmällä saadaan aineistoon mahdollisimman relevantit tutkimukset. Aineiston hakuprosessia on tarkasteltava kokonaisuutena, koska muutoin aineiston valintaprosessi jää irralliseksi. Aineiston systemaattinen haku ja valinta edesauttavat kaikkein relevanteimpien tutkimusten saamista systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen ja lisäävät sen luotettavuutta. (Aveyard 2010, Pope, Mays & Popay 2007.)

Aineiston valinnan vaihe on kriittinen siksi, että systemaattisessa aineiston haussa hakutuloksiksi tulee usein myös artikkeleita, jotka eivät vastaa ennalta asetettuun tutkimuskysymykseen. Tutkimuskysymyksen asettamisen lisäksi ennalta on päätetty, millaisia tutkimuksia halutaan valita kirjallisuuskatsaukseen. Artikkelitietokannoissa on mahdollisuus rajata aineiston hakua tietyn kielen tai artikkelin muun ominaisuuden mukaan. Tämä asettaa toisaalta vaatimuksia kirjallisuushakua suunniteltaessa, mutta myös rajaa hakutulosten määrää. Kirjallisuushaun tulee olla tarkka ja hyvin etukäteen suunniteltu. (Aveyard 2010.)

Tämän kirjallisuusosion tarkoituksena on lisätä systemaattisen kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta kuvaamalla aineiston valintaprosessi yksityiskohtaisemmin kuin tieteellisessä artikkelissa oli mahdollista. Valintaprosessi on kuvattava noudattaen läpinäkyvyyttä, tarkkuutta ja rehellisyyttä. Aineiston valinnasta tulee läpinäkyvää, kun toinen tutkija pystyisi toistamaan sen eli aineiston valinta on kuvattu tarkasti. (Aveyard 2010, Pope ym. 2007.)

2 PERHESURMAAJAN TAUSTATEKIJÖITÄ KUVAAVIEN ARTIKKELIEN VALINTA

2.1 Hakusanojen valinta

Hakusanat oli valittava tarkasti ennen aineiston hakua, jotta saataisiin kaikki relevantit tutkimukset mukaan aineistoon (Aveyard 2010). Perhesurmia tutkivia artikkeleita haettiin vapaasanahakuna, jonka avulla hakutuloksena saaduista artikkeleista löytyi lisää käytössä olevia termejä. Osa käsitteistä löytyi MeSH -asiasanoista. Kaikkia käytettyjä käsitteitä MeSH-hakukone ei tunnistanut. Nämä käsitteet otettiin kuitenkin mukaan aineistohakuun niiden laajan käytön takia tutkimusartikkeleissa. Suomenkielisinä hakusanoina käytettiin perhesurma, lapsensurma, perhesurma-itsemurha, murha, surma, lapsensurma-itsemurha, laajennettu itsemurha ja itsemurha. Englanninkielisinä hakusanoina käytettiin familicide, family homicide, familicide-suicide, filicide-suicide, extended suicide, child AND murder, family AND murder, filicide ja infanticide (taulukko 1).

Taulukko 1 Aineistonhaussa käytetyt tietokannat, hakusanat ja hakutulosten määrä

Terveystieteiden tietokannat	Hakusanat	Hakutulos
Arto Haku 25.4.2014	perhesurma OR lapsensurma OR perhesurma-itsemurha OR murha OR surma OR lapsensurma-itsemurha OR (laajennettu itsemurha) OR itsemurha Ei rajausta	1036
Medic Haku 25.4.2014	perhesurma OR lapsensurma OR perhesuma-itsemurha OR murha OR surma OR lapsensurma-itsemurha OR (laajennettu itsemurha) OR itsemurha Rajaus: väitöskirja, alkuperäistutkimus tai tapausselostus	51
Cinahl Haku 16.5.2014	(familicide OR "family homicide" OR familicide-suicide OR filicide-suicide OR "extended suicide") OR (child AND murder) OR (family and murder OR filicide OR infanticide) Rajaus: Abstract Available; Peer Reviewed; Research Article; Human; Geographic Subset: Australia & New Zealand, Canada, Continental Europe, Europe, UK & Ireland, USA; Publication Type: Academic Journal, Case Study, Journal Article, Questionnaire/Scale, Questions and Answers; Language: English, Finnish, French, Swedish	33
Medline (Ovid) Haku 16.5.2014	familicide OR "family homicide" OR familicide-suicide OR filicide-suicide OR "extended suicide" OR filicide OR infanticide Rajaus: articles with abstracts, humans, english or finnish or french or Swedish, original articles or case reports or classical article or journal article	1451
Sosiaalitieteiden tietokannat		
EBSCOhost Academic Search Premier Haku 29.4.2014	familicide OR infanticide OR filicide OR "family homicide" OR familicide-suicide OR filicide-suicide OR "extended suicide" Rajaus: Scholarly (Peer Reviewed) Journals; Document Type: Article, Case Study; Academic Journals, Language: English, French	990
PsycInfo Haku 20.5.2014	familicide OR "family homicide" OR familicide-suicide OR filicide-suicide OR "extended suicide" OR filicide OR infanticide Rajaus: Journal Article, OR Peer Reviewed Journal OR Dissertation, English OR Swedish OR French OR Finnish AND human, duplicates are removed from results	528
Social Services abstracts (ProQuest) Haku 27.5.2014	familicide OR "family homicide" OR familicide-suicide OR filicide-suicide OR "extended suicide" OR filicide OR infanticide Rajaus: Journal Article, OR Peer Reviewed Journal OR Dissertation, English OR Swedish OR French OR Finnish AND human, duplicates are removed from results	50

2.2 Tietokantojen valinta ja aineiston haku

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen aineisto haetaan sieltä, mistä sopiva tutkimusaineisto on saatavilla. Tieteellisten julkaisujen haku tapahtuu alan lehdistä tai artikkelitietokannoista. Haku tehdään rajaamalla aineistoa etukäteen määriteltyjen kriteerien perusteella. Lisäksi artikkeleita etsitään tarvittaessa käsin. (Aveyard 2010, Pope ym. 2007.) Kirjallisuuskatsauksen aineisto haettiin suomalaisista ja ulkomaisista artikkelien tietokannoista. Artikkeleita haettiin ensin terveystieteiden Arto-, Medic-, Cinahl- ja Medline -tietokannoista, jonka jälkeen haluttiin laajentaa hakua sosiaalitieteiden tietokantoihin EBSCOhost Academic Search Premier'iin, PsycInfoon ja Social Services abstracts'iin (taulukko 1). Jos kokoartikkeliä ei löytynyt sähköisenä, se etsittiin kyseisestä lehdestä kirjaston kokoelmista.

Aineiston haussa hakutuloksia pyrittiin rajaamaan hakukoneittain, ja siten kirjallisuuskatsaukseen tulevaa aineistoa saatiin rajattua mahdollisimman tarkasti etukäteen määritettyjen kriteerien mukaan (taulukko 1). Arto -tietokannassa aineisto haettiin hakusanoilla perhesurma OR lapsensurma OR perhesurma-itsemurha OR murha OR surma OR lapsensurma-itsemurha OR laajennettu itsemurha OR itsemurha. Haluttuja järkeviä rajauksia ei pystytty tekemään tietokannan rajoitusten takia, joten rajauksia ei tehty lainkaan. Hakutuloksena saatiin 1036 viitettä (taulukko 1). Medic -tietokannassa aineisto haettiin hakusanoilla perhesurma OR lapsensurma OR perhesuma-itsemurha OR murha OR surma OR lapsensurma-itsemurha OR laajennettu itsemurha OR itsemurha. Haku rajattiin koskemaan väitöskirjoja, alkuperäistutkimuksia ja tapausselostuksia. Hakutuloksena saatiin 51 viitettä (taulukko 1).

Cinahliin tehtiin aineiston haku hakusanoilla familicide OR "family homicide" OR familicide-suicide OR filicide-suicide OR extended suicide OR (child AND murder) OR (family and murder OR filicide OR infanticide. Tehty haku rajattiin tutkimusartikkeleihin, joista olivat tiivistelmät saatavilla. Tutkimusten tuli olla akateemisesta lehdestä joko tutkimusartikkeleita tai tapaustutkimuksia, ja niiden tuli olla vertaisarvioituja. Kielen tuli olla suomi, englantia, ranska tai ruotsi. Haku rajattiin koskemaan pelkästään ihmisiä. Maantieteellisesti haku rajattiin koskemaan Australiaa ja Uusi-Seelantia, Kanadaa, Manner-Eurooppaa, Eurooppaa, Iso-Britanniaa ja Irlantia sekä USAa. Hakutuloksena saatiin 33 artikkelia (taulukko 1). Medlineen tehtiin aineiston haku hakusanoilla familicide OR "family homicide" OR familicide-suicide OR filicide-suicide OR

“extended suicide” OR filicide OR infanticide. Myös Medlineen tehty haku rajattiin niihin tutkimus-, tapaustutkimus, tai lehtiartikkeleihin, joista oli tiivistelmä saatavilla, ja artikkelien tuli olla suomen, englannin, ranskan tai ruotsinkielisiä. Haku saatiin rajattua pelkästään ihmisiin liittyviin artikkeleihin. Hakutuloksena saatiin 1451 viitettä (taulukko 1).

Haussa EBSCOhost Academic Search Premieriin käytettiin hakusanoina familicide OR infanticide OR filicide OR "family homicide" OR familicide-suicide OR filicide-suicide OR "extended suicide". Haku rajattiin vertaisarvioituihin tieteellisiin tutkimusartikkeleihin ja tapaustutkimuksiin, jotka olivat ilmestyneet tieteellisissä lehdissä. Kielen tuli olla englanti tai ranska. Hakutulokseksi saatiin 990 artikkelia (taulukko 1). PsycInfon haussa käytetyt hakusanat olivat familicide OR "family homicide" OR familicide-suicide OR filicide-suicide OR "extended suicide" OR filicide OR infanticide. PsycInfo -tietokantaan tehty haku rajattiin niin ikään vertaisarvioituihin tutkimusartikkeleihin ja väitöskirjoihin sekä englannin, ruotsin, ranskan ja suomen kielisiin artikkeleihin. Hakutuloksista oli poistettu päällekkäiset artikkelit automaattisesti. Hakutuloksena saatiin 528 viitettä (taulukko 1). Viimeinen haku tehtiin Social Services abstracts -tietokantaan. Käytetyt hakusanat olivat familicide OR "family homicide" OR familicide-suicide OR filicide-suicide OR "extended suicide" OR filicide OR infanticide (taulukko 1). Haku rajattiin vertaisarvioituihin tieteellisiin julkaisuihin ja väitöskirjoihin sekä niin ikään englannin, ruotsin, ranskan ja suomen kieleen. Näistäkin hakutuloksista oli poistettu päällekkäiset artikkelit automaattisesti. Hakutuloksena saatiin 50 viitettä (taulukko 1). Suomen ja englanninkielisistä terveystieteiden ja sosiaalitieteiden tietokannoista saatiin hakutulokseksi yhteensä 4139 viitettä.

2.3 Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Hakutuloksena saaduissa artikkeleissa saattaa tulla esille muuta kuin tutkimuskysymyksen kannalta olennaista tietoa. Tällöin tutkijan on muistutettava itseään asettamastaan tutkimuskysymyksestä, ja keskityttävä siihen vastaamiseen. (Aveyard 2010, Pope ym. 2007.) Ennen aineiston hakua laadittiin taulukko kirjallisuuskatsauksen aineiston sisäänotto- ja poissulkukriteereistä. Taulukosta pystyi tarkastamaan kirjallisuuskatsauksen haluttujen artikkelien kriteereitä hakuprosessin aikana. Aineiston sisäänotto- ja hylkäämiskriteerit tulee perustella tutkimuksen vaatimalla tavalla, eikä tutkijan omien mieltymysten mukaan. Hakutuloksena saaduista artikkeleista rajataan aineiston

ulkopuolelle tarkoin määriteltyjen kriteerien perusteella artikkelit, jotka eivät vastaa tutkimuskysymykseen. (Aveyard 2010, Pope ym. 2007.)

Asetetun tutkimuskysymyksen raamien mukaan aineistoon haluttiin koko perheen surmia, yli vuorokauden ikäisen lapsen surmia, perhesurma-itsemurhia, lapsensurma-itsemurhia (kun kyseessä on yli vuorokauden ikäinen lapsi) ja perheensisäisiä laajennettuja itsemurhia käsittelevät tieteelliset alkuperäistutkimukset. Tieteellisiä alkuperäistutkimuksia pidetään kaikista laadukkaimpina vastaamaan tutkimuskysymykseen, sillä niissä on systemaattisesti kerätty tietoa ympäröivästä maailmasta. Tutkimusten tulokset eivät ole tutkijan oman mielipiteen tai kokemuksen tuotosta, ja siksi sen tyyppinen tutkimus antaa oikeaa tietoa tutkittavasta aiheesta. (Aveyard 2010.) Tieteellisistä tutkimuksen muodoista määrällinen ja laadullinen tutkimus hyväksyttiin kirjallisuuskatsauksen aineistoksi. Kirjallisuuskatsauksia ei hyväksytty aineistoon, sillä vain systemaattisesti tehdyt katsaukset ovat Aveyardin (2010) mukaan riittävän hyviä ja luotettavia laadultaan. Systemaattisia kirjallisuuskatsauksia aiheesta ei löytynyt aineistoa hakiessa artikkelitietokannoista.

Kirjallisuuskatsauksella haluttiin selvittää perhesurmaajien taustatekijöitä surmaajan tai uhrin sukupuolesta riippumatta. Tämän takia valituissa tutkimusartikkeleissa surmaaja voi olla nainen tai mies ja tämän uhri voi olla tyttö tai poika. Surmaajan ja uhrin iällä ei ollut väliä. Aineistoa ei rajattu uhrien lukumäärän mukaan, sillä se on aineiston valinnan kannalta haastavaa ja tarpeetonta. Tutkimusten otosten vanhemmista osa oli surmannut useamman kuin yhden lapsen ja mahdollisesti myös puolison ja itsensä. Aineistoon valittiin tutkimukset, joissa lisäksi puoliso on surmattu tai elossa ja surmaaja on elossa tai tehnyt itsemurhan.

Aineiston hakua ei rajattu tiettyihin vuosiin, sillä aiheesta haluttiin aluksi tietoon kaikki mahdollisimman hyvät tutkimukset (Aveyard 2010). Haluttiin välttyä aiheen mahdolliselta historialliselta tarkastelulta, joten rajauksella poistettiin aineistosta tutkimukset, joiden aineisto on vuosilta ennen 1900-lukua. Kirjallisuuskatsauksessa haluttiin selvittää nykypäivän perhesurmaajien taustatekijöitä. Katsauksen kirjoittajien kielitaidon vuoksi tutkimukset haluttiin rajata suomen, englannin, ruotsin ja ranskan kielisiin artikkeleihin.

Artikkelien tuli olla vertaisarvioituja, sillä kirjallisuuskatsaukseen haluttiin mahdollisimman hyvälaatuinen aineisto. Vertaisarvioinnissa artikkelin metodologiset ja käytännön valinnat arvioidaan, ja kokenut tutkija hyväksyy artikkelin hyvälaatuisena. (Lloyd Sealy Library 2013.) Valitussa aineistossa sai olla mukana väitöskirjoja ja tapaustutkimuksia. Artikkeleista tuli olla abstrakti saatavana (paitsi hakukone Artossa ja Medlinessa, jossa viitteiden tarkastelussa ei ole sitä mahdollisuutta valittavana), jotta välttyttiin useamman tuhannen artikkelin kokonaan lukemiselta. Kirjallisuuskatsaukseen valittujen alkuperäistutkimusten kokojulkaisut haettiin Tampereen yliopiston kirjaston tarjoamista tietokannoista ja Suomen muista kirjastoista.

Tutkimusaineiston ulkopuolelle rajattiin artikkelit, joissa on kuvattu alle yhden vuorokauden ikäisen lapsen surmaajia. Vastasyntyneen ja imeväisikäisen vauvan surmaajan taustatekijöitä on tutkittu paljon, ja niiden on todettu eroavan huomattavasti taaperoikäisen tai sitä isomman lapsen surmaajan motiiveista ja taustatekijöistä. Vastasyntyneen surmaaja on lähes poikkeuksetta nuori äiti, jolla on synnytyksen jälkeinen masennus tai psykoosi. (Chandra, Venkatasubramanian & Thomas 2002, Putkonen, Weizmann-Henelius, Collander, Santtila & Eronen 2007.) Kirjallisuuskatsauksen ulkopuolelle rajattiin pelkän puolison surmat, sillä tässä kirjallisuuskatsauksessa haluttiin selvittää lapsensa surmanneiden vanhempien taustatekijöitä. Lisäksi Liem ja Koenraad (2008) ovat todenneet perhesurmaajien psyykkisten taustatekijöiden ja surmaajan sukupuolen eroavan puolison surmaajista niin voimakkaasti, ettei niistä voida puhua samankaltaisina tapahtumina. Kirjallisuuskatsauksessa oltiin kiinnostuneita vain vanhemman tekemistä lapsen surmista, joten ulkopuolelle jätettiin perheen ulkopuolista surmaajaa tai uhria käsittelevät tutkimukset.

Tämän kirjallisuuskatsauksen ulkopuolelle jätettiin kunniamurhia koskevat artikkelit niiden motiivien ollessa erilaiset, kuin väkivaltaisissa lapsen surmissa. Kunniamurha tarkoittaa islamilaisessa kulttuurissa perheen kunniantoman naisen surmaamista silloin, kun tämä on häväissyt teollaan perheensä. Kunniamurhaan saattaa liittyä vanhempi-lapsisuhde, mutta se liittyy islamilaiseen kulttuuriin, ja tässä kirjallisuuskatsauksessa haluttiin selvittää länsimaisen perheensä surmanneen vanhemman taustatekijöitä. (Akar & Tiilikainen 2004.) Armomurha eli eutanasia on henkilön kuolemaan auttamista tämän sitä pyydettyä eikä siihen liity väkivaltaista tekoa (Evl.fi 2014), ja siksi armomurhia käsitteleviä tutkimuksia ei haluttu mukaan kirjallisuuskatsauksen aineistoon. Kirjallisuuskatsauksessa haluttiin selvittää perhesurmaajan (sisältää lapsen surman)

taustatekijöitä eli surmiin tuli liittyä vanhempi-lapsisuhde. Sisaren surmia käsittelevät tutkimukset on jätetty pois aineistosta.

Oman vanhemman surmia käsittelevät tutkimukset jätettiin pois aineistosta, sillä kirjallisuuskatsauksella haluttiin selvittää lapsensa surmanneen vanhemman taustatekijöitä. Poissulkukriteerinä oli myös yhteisestä päätöksestä tehtyjä itsemurhia käsittelevät artikkelit, sillä niissä tapauksissa pariskunta surmaa yhdessä itsensä (Prat, Rerolle & Saint-Martin 2013). Kirjallisuuskatsauksessa tarkasteltiin vain surmatekoa edeltäviä surmaajan taustatekijöitä, eikä surmateon aikaisia tapahtumia. Surmatekoa edeltävien taustatekijöiden tarkennettua voidaan perhesurmia mahdollisesti ehkäistä jatkossa. Taulukossa 2 on esitetty artikkelien sisäänotto- ja poissulkukriteerit.

Taulukko 2 Artikkelien sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Perhesurma	Alle 24 tunnin ikäisen lapsen surma
Yli 24 h ikäisen lapsen surma	Pelkän puolison surma
Perhesurma-itsemurha	Perheen ulkopuolinen surmaaja tai uhri
Lapsensurma-itsemurha (kun lapsi yli 24 h ikäinen)	Muut surmat
Perheensisäinen laajennettu itsemurha	Kunniamurha
Surmaajana oma vanhempi tai vanhempipuoli	Armomurha
Uhrina oma lapsi(/puoli) sekä mahdollisesti puoliso	Sisaren surma
Surmaajan itsemurha tai yritetty itsemurha	Oman vanhemman surma
Surmaaja nainen tai mies	Yhteisestä päätöksestä tehty tuplaimurha
Uhri tyttö/nainen tai poika/mies	Surmateon aikaiset tapahtumat
Kaikenikäiset surmaajat	
Kaikenikäiset uhrin	
Uhrin lukumäärä mikä tahansa	
Kaikki vuodet	
Artikkelin kieli: suomi, ruotsi, englanti, ranska	Muut kielet
Vertaisarvioitu tutkimusartikkeli	Kirjallisuuskatsaus
Väitöskirja	Koko aineisto ennen 1900-lukua
Tapaustutkimus	
Abstrakti saatavilla	
Artikkeli saatavilla Tampereen yliopiston kirjaston tai Suomen muiden kirjastojen kautta	
Artikkeli tilattavissa ulkomailta	

2.4 Aineiston valinta

2.4.1 Ensimmäinen vaihe

Kuviossa 1 on esitetty aineiston valinnan ensimmäinen vaihe eli artikkelien hyväksymisprosessi ja artikkelien hylkäämiskriteerit ja -määrät otsikon ja abstraktin perusteella hakukoneittain. Ensimmäisessä vaiheessa tietokannoista hakutuloksena saadut artikkelit seulottiin jatkokäsittelyä varten otsikon ja abstraktin perusteella etukäteen asetettujen kriteerien rajaamalla tavalla. Yhteensä 3805 viitettä hylättiin aineistosta. Kuviossa 1 on esitetty tietokantakohtaiset artikkelien poissulkukriteerit ja -määrät. Kirjallisuuskatsauksessa haluttiin tutkia länsimaisen perhesurmaajan taustatekijöitä, joten aineistosta jätettiin pois 167 viitettä, jotka eivät olleet länsimaista. Kirjallisuuskatsaus on tieteellisten tutkimusten yhteenvetoa (Aveyard 2010), joten aineistosta hylättiin 722 kirjaa, kirjallisuusarvostelua, videoarvostelua, uutista, kommentti- ja muuta artikkelia, jotka eivät olleet tieteellisiä tutkimuksia. Kirjallisuuskatsaukseen valittavista artikkeleista tuli olla abstrakti saatavilla, jotta tutkimuksen aineisto voidaan valita ensin otsikon ja abstraktin perusteella ennen kokotekstin lukemista. Hakutuloksista hylättiin tämän perusteella 13 artikkelia.

Kirjallisuuskatsaukseen haluttiin valita tutkimukset, joiden aineisto oli 1900-luvulta tai uudempia, sillä haluttiin välttyä aiheen historialliselta vertailulta mahdollisia eroavaisuuksia havaitessa. Hylätyistä artikkeleista 70:n tutkimusaineisto oli 900-1800 –luvulta. Tämän kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli tarkastella lapsensa ja mahdollisesti puolisonsa sekä itsensä surmanneen vanhemman taustatekijöitä. Tämän vuoksi 260 muuhun surmaan liittyvää artikkelia hylättiin. Aineiston haussa tuloksena saatiin myös artikkelia, jotka liittyivät mustaan surmaan. Nämä 13 artikkelia jätettiin kirjallisuuskatsauksen ulkopuolelle.

Aineistosta haluttiin jättää pois surmaajan motiiveja käsittelevät kahdeksan artikkelia. Krischer, Stone, Sevecke ja Steinmeyer (2007) ovat löytäneet tutkimuksessaan yhteneviä tuloksia useiden aiempien tutkimusten kanssa, joten motiivien suhteen tutkimuksessa ei todennäköisesti selviäisi enää uutta tietoa. Lisäksi kirjallisuuskatsauksen aihepiiri laajenisi paljon, jos selvitettäisi motiiveja taustatekijöiden lisäksi. Artikkeleista 459 liittyi pelkän itsemurhan tehneisiin henkilöihin. Nämä artikkelit hylättiin aineistosta, sillä ne eivät vastaa tutkimuskysymykseen. Artikkeleista 25 käsitteli aborttia lapsensurman muotona. Tutkimuksessa ollaan kuitenkin kiinnostuneita jo syntyneen yli vuorokauden ikäisen lapsen surmaajien taustatekijöistä. Hakutulosten artikkeleista 16 käsitteli Kreikan mytologiaa liittyen lapsensurmiin, ja nämä artikkelit rajattiin pois.

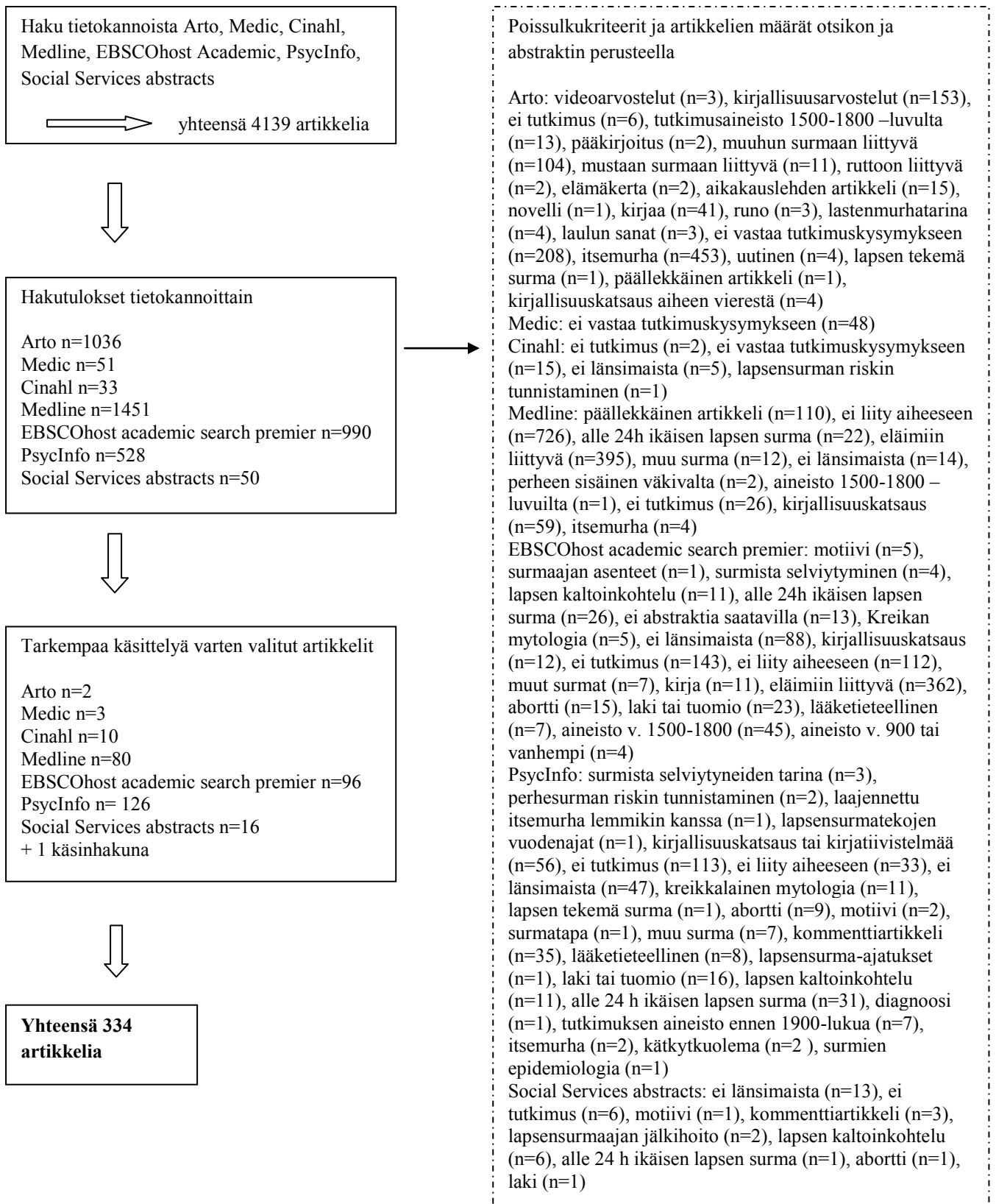
Lasten kaltoinkohtelun taustalla on todettu olevan samankaltaisia piirteitä, kuin perhe- ja lapsensurmien taustalla. Se voi pahimmillaan johtaa lapsen kuolemaan (Katz 2013, King, Kiesel & Simon 2006, WHO 2006). Tämän kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena ei kuitenkaan ollut tarkastella lastaan kaltoinkohtelevan vanhemman taustatekijöitä. Lapsensurma-ajatuksia tutkiva artikkeli jätettiin pois aineistosta, sillä lapsensurma-ajatuksia omaavat äidit ovat Barr ja Beckin (2008) tutkimuksen mukaan hyvin samankaltaisia lapsensa surmanneen äidin kanssa, mutta jokin on rajoittanut heitä yrittämästä sitä. He olivat erilaisten syiden takia hakeneet apua tarpeeksi ajoissa ennen tilanteen kärjistymistä (Barr & Beck 2008). Perheensisäistä väkivaltaa yleisesti tutkivat kaksi artikkelia on rajattu pois aineistosta, sillä väkivalta ei ollut tarkoituksellista surmaamista. Surmaajien asenteita tutkivat artikkeli hylättiin, sillä artikkelissa ei kuvata surmaajien taustatekijöitä.

Kolme artikkelia lapsensurman riskin tunnistamisen kyvystä eri ammattilaisilla hylättiin. Lapsensurmatekojen vuodenaikoja tutkiva artikkeli rajattiin pois, sillä kiinnostuksen kohteena oli surmaajaan, ei ympäristöön, liittyvät tekijät. Kolme artikkelia tutki perhettä ympäröiviä muita, kuin surmaajan taustatekijöitä. Ne rajattiin pois aineistosta. Kiinnostuksen kohteena ei myöskään ollut surmatapa, jota käsittelevä artikkeli on jätetty pois. Surmaajien tuomioita ja laillisia näkemyksiä tarkastelevat tutkimukset rajattiin kirjallisuuskatsauksen ulkopuolelle, sillä kirjallisuuskatsauksessa ei haluttu selvittää teon seurauksia. Samasta syystä uhrien surmista selviytymistä ja surmaajan jälkihoitoa tutkivat artikkelit on rajattu pois. Tutkimukset kätkytkuolemista on rajattu pois, sillä niihin ei liity lapsen surmaa, vaan ne ovat imeväisikäisen äkillisiä tuntemattomasta syystä johtuvia kuolemia (Terveyskirjasto 2014.)

Hakutuloksista 1095 artikkelin aihe oli kaukana tutkimuskysymyksen aiheesta, ja 757 artikkelia käsitteli eläinkuntaa, joten ne hylättiin aineistosta. Artikkelit laajennetusta itsemurhasta lemmikin kanssa rajattiin pois, sillä kiinnostuksen kohteena olivat lapsensurmaajan taustatekijät. Lapsensurman epidemiologiaan yhteiskunnallisesti vaikuttavia tekijöitä ja kuolemansyydiagnooseja sekä surmaajan elimistön toimintaa molekyylitasolla tutkivat artikkelit on hylätty aineistosta. Lisäksi tässä vaiheessa havaittiin 111 päällekkäistä artikkelia, jotka poistettiin aineistosta. Lähempää tarkastelua varten tässä vaiheessa jäi vielä 334 artikkelia.

Kuvio 1

Aineiston valinnan ensimmäinen vaihe

2.4.2 Toinen vaihe

Kuviossa 2 on esitetty artikkelien hylkäämisen kriteerit ja määrät tarkemmin hakukoneittain. Aineiston valinnan toisessa vaiheessa aineisto päätettiin rajata viimeiseen kymmeneen vuoteen (2004-2014), vaikkakaan Aveyardin (2010) mukaan vuosirajausta ei kannata tehdä. Aineistoa tarkastellessa havaittiin kuitenkin kaikkein relevanteimpien tutkimusten osuvan julkaisuvuodeltaan tuolle aikavälille. Vuosiluvun rajauksen takia yhteensä 95 artikkelia hylättiin. Myös tapaustutkimukset (n=69) haluttiin jättää tässä vaiheessa ulkopuolelle niiden pienen aineiston takia.

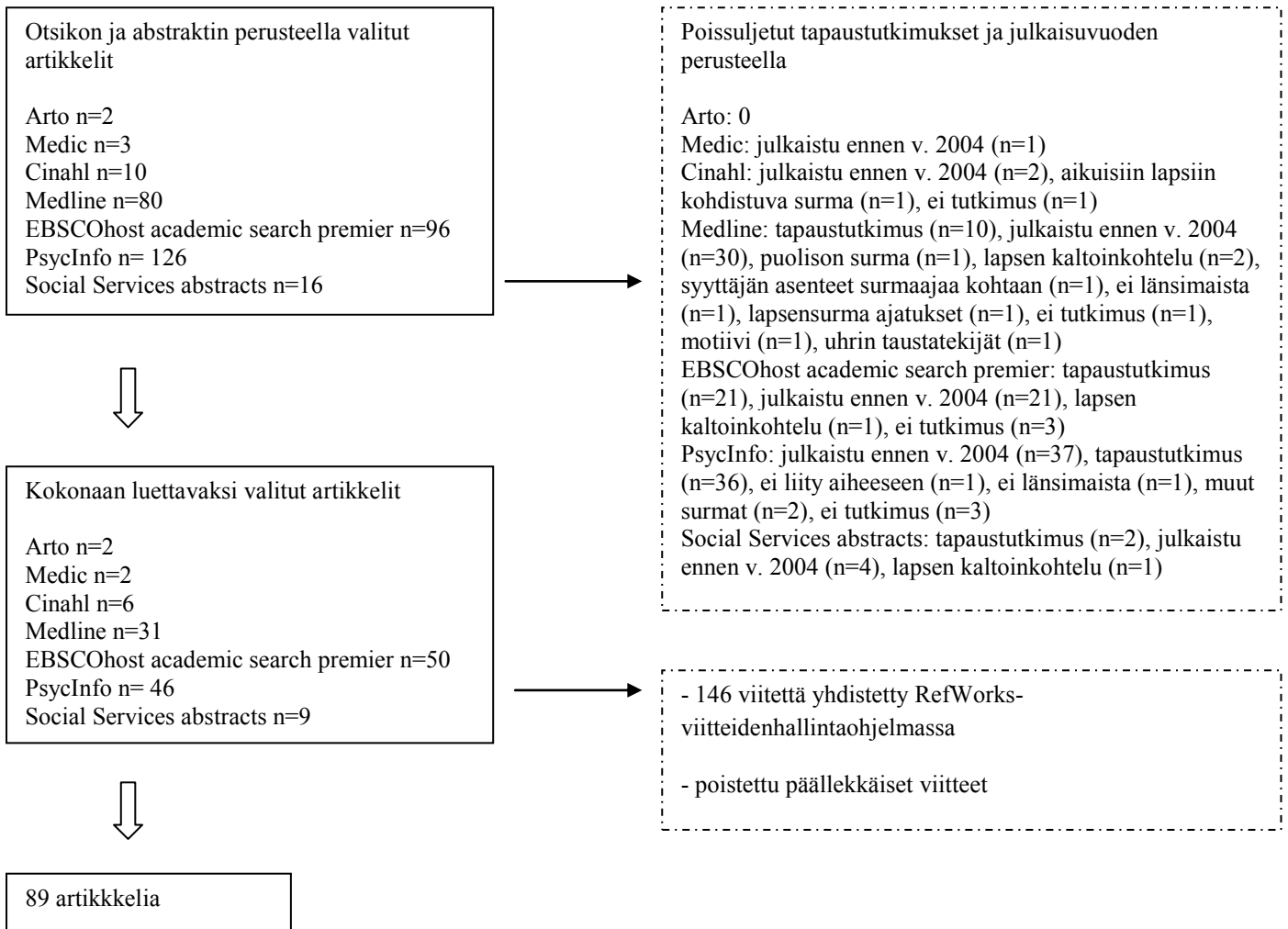
Aineistossa huomattiin olevan mukana vielä muitakin artikkeleita, jotka oli rajattava ulkopuolelle. Aikuisten lasten surmaajien taustatekijöitä käsittelevä artikkeli haluttiin jättää aineistosta pois, sillä se käsitteli vammautuneiden aikuisten lasten surmia. Coorg ja Tournay (2013) ovat todenneet vammaisella lapsella olevan suurempi riski tulla oman vanhemman surmatuksi. Tämä voisi pitää paikkansa myös aikuisen lapsen kohdalla. Kahdeksan artikkelia hylättiin aineistosta, koska ne eivät olleet tieteellisiä tutkimuksia, kuten kirjallisuuskatsauksen aineiston tulisi olla (Aveyard 2010). Artikkeleita tarkastellessa havaittiin aineistossa olevan mukana vielä neljä artikkelia lapsen kaltoinkohtelusta. Artikkelit rajattiin pois aineistosta, sillä ne eivät vastanneet tutkimuskysymykseen tekojen samankaltaisuudesta huolimatta (Katz 2013, King ym. 2006).

Yksi artikkeli syyttäjän asenteista surmaajaa kohtaan hylättiin, sillä se ei vastannut tutkimuskysymyksiin. Aineistosta rajattiin pois lisäksi kolme artikkelia muista kuin lapsensurmista, ja yksi artikkeli uhrin taustatekijöistä. Muita kuin länsimaisia perhesurmaajien taustatekijöitä tutkivat artikkelit rajattiin pois. Lisäksi aineistosta poistettiin vielä artikkeli lapsensurma-ajatuksista niiden tekoon johtamattomuuden takia (Barr & Beck 2008). Aineistossa huomattiin olevan vielä artikkeli joka ei liittynyt tutkittavaan aiheeseen lainkaan. Tämä rajattiin ulos aineistosta. Artikkeli surmaajan motiiveista jätettiin ulkopuolelle, koska se ei vastannut tutkimuskysymykseen.

Jäljelle jäi tässä vaiheessa yhteensä 146 artikkelia, jotka yhdistettiin yhdeksi isoksi aineistoksi RefWorks-viitteidenhallintaohjelmassa. Aineistosta poistettiin päällekkäiset artikkelit, jonka jälkeen kokonaan luettavaksi jäi 89 artikkelia (kuvio 2).

Kuvio 2

Aineiston valinnan toinen vaihe

2.4.3 Kolmas vaihe

Kokotekstien lukemisen perusteella 89 artikkelista valittiin ne, jotka vastasivat tutkimuskysymykseen. Rikosuutisten kerrontaa tulkitseva artikkeli hylättiin, koska siinä ei esitetty perhesurmaajien taustatekijöitä. Yleisesti naisurmaajien taustatietoja tutkiva artikkeli hylättiin, sillä siitä ei ollut tunnistettavissa erikseen lapsensurmaajia. Artikkelit, jotka liittyivät muuhun surmaan kuin lapsen surmaan tai tutkivat perhesurmia ympäröiviä muita kuin perhesurmaajan taustatekijöitä, jätettiin pois aineistosta.

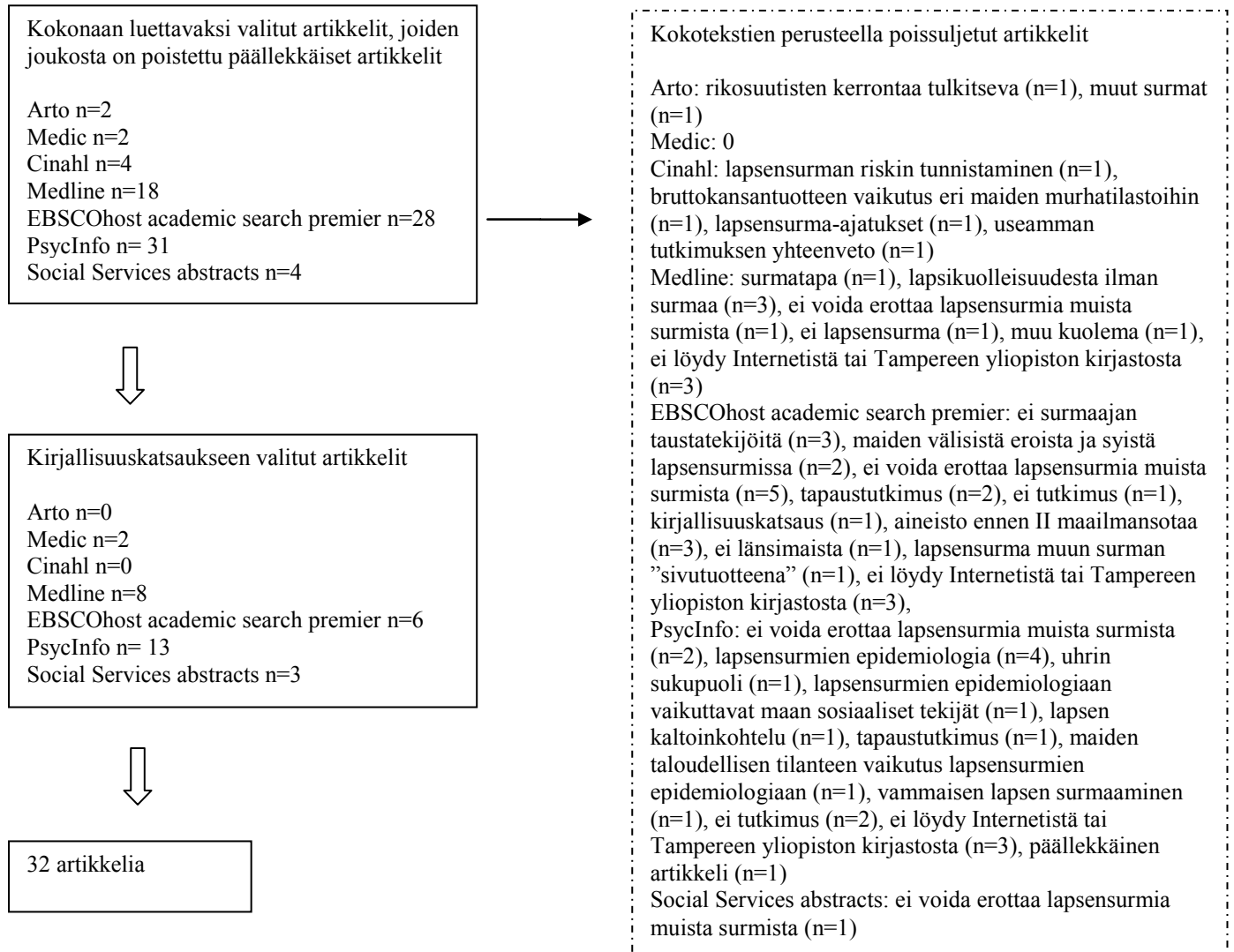
Lapsensurman riskin tunnistamista selvittävä artikkeli hylättiin, sillä artikkelissa ei käsitelty surmaajan taustatekijöitä, vaan tuotiin esille lapsensurman riskin tunnistamisen keinoja yhteiskunnan eri tasoilla (Frederico, Jackson & Dwyer 2014). Surmatekoon johtamattomia lapsensurma-ajatuksia tutkiva artikkeli jätettiin pois aineistosta (Barr & Beck 2008). Kaltoinkohtelun ja muun surman ”sivutuotteena” aiheutuneita lapsenkuolemia tutkivat artikkelit hylättiin. Jo aiemmin todettiin, että surmaajan ja lasta kaltoinkohtelevan vanhemman taustatekijöiden ei voida varmuudella osoittaa olevan samanlaisia, vaikka yhtäläisyyksiä onkin todettu (Katz 2013, King ym. 2006). Aineistosta jätettiin pois myös vammaisten pikkulasten surmaajien taustatekijöitä käsittelevä artikkeli. Vammautuneella lapsella on todettu olevan tervettä lasta suurempi riski tulla vanhempansa surmaamaksi vanhemman stressitekijöiden kasvun takia (Coorg & Tournay 2013).

Bruttokansantuotteen ja maan sosiaalisen tilanteen vaikutusta eri maiden murhatilastoihin tutkivat artikkelit rajattiin pois aineistosta, sillä kirjallisuuskatsauksessa haluttiin selvittää yksilöön liittyviä surmaa edeltäviä taustatekijöitä. Lapsensurmien epidemiologiaa eri maiden kannalta käsittelevät tutkimukset sekä yleisesti lapsikuolleisuutta käsittelevät artikkelit jätettiin aineistosta pois samasta syystä kuin edellä mainittu. Kolmen hylätyn tutkimuksen aineistot olivat 1900-luvun alkupuolelta ennen II maailmansotaa. Aineisto, joka ei ole tämän päivän yhteiskunnasta saattaisi tuottaa eriäviä tuloksia verrattuna nykypäivän surmaajien taustatekijöihin. Vanha aineisto haluttiin jättää pois välttyäkseen aiheen historialliselta tarkastelulta.

Kokotekstejä lukiessa seitsemän artikkelin huomattiin olevan kirjallisuuskatsauksia, tapaustutkimuksia tai muita kuin tutkimusartikkeleita, ja ne rajattiin pois. Surmatapaa ja uhrin sukupuolta selvittäneet artikkelit jätettiin pois, sillä ne eivät vastaa tutkimuskysymykseen surmatekoa edeltävistä surmaajan taustatekijöistä. Aineistossa huomattiin vielä olevan mukana yksi artikkeli, joka ei ollut länsimaista. Se jätettiin kirjallisuuskatsauksen ulkopuolelle, koska tutkimuskysymyksessä määriteltiin olevan kiinnostuneita länsimaisen perhesurmaajan taustatekijöistä. Yhdeksän artikkelin tuloksista ei voitu erottaa lapsensurmia muiden surmien joukosta. Nämä artikkelit hylättiin aineistosta. Aineistosta poistettiin lisäksi vielä yksi päällekkäinen artikkeli. Kokotekstien valinnan yhteydessä tehtiin päätös rajata kirjallisuuskatsauksen artikkelit sellaisiin, jotka löytyvät joko Internetistä tai ovat saatavilla Tampereen yliopiston kirjastosta. Siitä syystä 12 artikkelia jätettiin pois aineistosta. Kirjallisuuskatsauksen aineistoksi jäi yhteensä 32 artikkelia. Artikkelien poissulkukriteerit ja määrät näkyvät kuviossa 3.

Kuvio 3

Aineiston valinnan kolmas vaihe

3 POHDINTA

3.1 Aineiston haun luotettavuus

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen kriittisin vaihe on aineiston valinta, sillä se onnistuminen vaikuttaa kirjallisuuskatsauksen tuloksiin ja katsauksen luotettavuuteen. Aineiston systemaattisen haun tavoitteena on löytää mahdollisimman relevantit artikkelit katsauksen aineistoksi. Systemaattisuuden ansiosta tutkijan oma käsitys ympäröivästä maailmasta ei vaikuta aineiston valintaan juurikaan. (Aveyard 2010.) Tämän kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli lisätä systemaattisen kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta kuvaamalla aineiston valintaprosessi yksityiskohtaisemmin kuin tieteellisessä artikkelissa oli mahdollista. Popen (ym. 2007) mukaan kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta lisäävät aineiston valinnan läpinäkyvyys, tarkkuus ja rehellisyys.

Kirjallisuuskatsauksella haluttiin selvittää länsimaisten perhesurmaajien taustatekijöitä. Länsimaisuus haluttiin valita aiheeksi, ettei kulttuurien väliset eroavaisuudet pääsisi vaikuttamaan tuloksiin niin vahvasti. Pelkästään suomalaisten tai eurooppalaisten perhesurmaajien taustatekijöitä selvittäneitä artikkeleita oli niin vähän, että määrä ei olisi riittänyt kirjallisuuskatsauksen aineistoksi. Kirjallisuuskatsausta parempi tapa tutkia valittua aihetta olisi ollut tutkia kuolinsyyraportteja ja mielentilalausuntoja sekä haastatella perhesurman tehneitä vanhempia ja heidän omaisiaan. Empiirinen tutkimus perhesurmaajien taustatekijöiden selvittämiseksi ei olisi ollut mahdollista tutkijan vähäisen tutkimuksen teon kokemuksen takia.

Aineiston haussa käytetyt hakusanat oli valittava huolella ennen aineiston hakua, jotta saataisiin kaikki relevantit tutkimukset aineistoksi. Osa hakusanoista löytyi MeSH-asiasanoista, ja loput varmistuivat jo löydetyistä artikkeleista. Oikeat hakusanat löytyivät tekemällä testihakuja tietokantoihin, jotta mahdollisimman moni ns. turha artikkeli jäi hakutulosten ulkopuolelle (Pope ym. 2007). Perhesurma ei käsitteenä ole yksiselitteinen, mikä asetti haasteita hakusanojen käytössä ja suomentamisessa. Perhesurmalla suomenkielisenä sanana käsitetään usein ydinperheen sisällä tapahtuvaa surmaa. Englanninkielessä erityyppisille perheensisäisille surmille on omat terminsä, ja joskus nekin vaihtelevat artikkelien välillä. Erityisesti englanninkielisten termien *infanticide* (yl. lapsen surma) ja *neonaticide* (yl. alle 24h ikäisen vauvan surma) merkitys artikkeleissa asetti haasteita, sillä niitä oli käytetty ristikkäin. Englanninkielisten artikkelien sisällön ymmärtäminen oli

tutkijalle melko helppoa. Kahden ranskankielisen artikkelin lukeminen espanjan kielen ymmärrykseen ja Googlen kääntäjä -palveluun tukien on saattanut aiheuttaa vääriä tulkintoja, mikä voi aiheuttaa virheellisiä tuloksia kirjallisuuskatsauksen tuloksiin. Kielen kääntäminen on kuitenkin tehty parasta mahdollista huolellisuutta noudattaen. Ranskankielisiä artikkeleita oli vain kaksi, joten prosentuaalisesti koko aineistoon verrattuna niiden tuoma virhemarginaali on todennäköisesti melko pieni. Ranskankieliset artikkelit haluttiin kuitenkin ottaa mukaan aineistoon, sillä ne vastasivat tutkimuskysymykseen.

Tietokannoista saatiin hakutuloksena yhteensä 4139 viitettä, joista etukäteen tarkasti määriteltyjen ja prosessin aikana muotoutuneiden sisäänotto- ja poissulkukriteerien perusteella valittiin lopulta kirjallisuuskatsauksen aineisto. Viitteiden alkuperäinen määrä oli valtava, ja siksi valinta suoritettiin ensin otsikko- ja abstraktitasolla. Otsikko itsessään ei välttämättä kerro artikkelin sisällöstä tarpeeksi. Toisaalta otsikon perusteella hylätty artikkeli on voinut olla relevantti kirjallisuuskatsauksen kannalta. (Aveyard 2010, Pope ym. 2007.) Vääriä artikkelien hylkäämisiä on saattanut tapahtua tässä vaiheessa, sillä pelkän otsikon perusteella on hylätty osa artikkeleista, jos otsikko kuvasi muuta kuin lapsen- tai perhesurmia. Hylättyjen artikkelien määrien ja perusteluiden merkitseminen muistiin otsikon- ja abstraktin perusteella toi haasteita, ja valintaprosessi jouduttiin suorittamaan parin tietokannan kohdalla useaan otteeseen muistiinpanojen hävittyä. Valintaprosessin läpikäyminen useaan kertaan on voinut toisaalta parantaa katsauksen luotettavuutta.

Aineiston valinta on ollut läpinäkyvää, sillä aineiston valinnassa on ollut mukana toinen kokeneempi tutkija. Kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta lisää, jos aineiston valinnassa on mukana muitakin kuin aloitteleva tutkija yksin (Aveyard 2010). Aineiston valinnan läpinäkyvyyttä on haluttu korostaa kirjoittamalla tämä kirjallisuusosio, jossa aineiston valintaa on käsitelty tarkemmin, kuin artikkelissa oli mahdollista. Jokaisen kirjallisuuskatsauksen aineistosta hylätyn artikkelin hylkäämiskriteeri on määritelty, mikä lisää aineiston valinnan tarkkuuden toteutumista (Aveyard 2010, Pope ym. 2007). Prosessin aikana palattiin tarkastamaan määritellyt kriteerit, jotta valittu aineisto olisi valittu kirjallisuuskatsaukseen mahdollisimman yhteneväisin kriteerein. Aveyardin (2010) mukaan aineiston valinnan tulee olla perusteltu riittävän hyvin, mikä lisää aineiston valinnan rehellisyyttä. Tutkijan aiemmin tekemä kirjallisuuskatsaus lähes samasta aiheesta toi haasteita. Hakusanat ja tietokannat olivat entuudestaan tuttuja, mikä helpotti aineistohaun tekemistä.

Kuitenkin aiheen rajaaminen halutunlaiseksi loi haasteita, sillä aiemmin tehdyn kirjallisuuskatsauksen aiheen rajaus häiritsi ajoittain ajatustyötä artikkelien valinnan suhteen.

Aineiston valinnan toisessa vaiheessa artikkelien haluttiin olevan viimeisen 10 vuoden aikana julkaistuja, vaikka Aveyardin (2010, 71) mukaan rajausta ei kannata tehdä vuosiluvun perusteella. Kirjallisuuskatsauksen tulosten haluttiin kuitenkin olevan ajantasaiset, ja samalla rajattiin kirjallisuuskatsauksen aineistoksi tulevien artikkelien määrää. Alun perin tapaustutkimukset oli tarkoitus ottaa mukaan aineistoon, sillä relevanttien artikkelien kokonaismäärästä ei ollut tarkkaa tietoa. Tapaustutkimukset haluttiin kuitenkin jättää pois artikkeleita löydettyä, koska tapaustutkimusten tulokset perustuvat pieneen aineistoon. Tapaustutkimukset olisivat olleet yleisen määritelmän mukaan laadukkaampia systemaattisen kirjallisuuskatsauksen aineistoon, kuin laadulliset tutkimukset, joita aineistoon valittiin neljä. Tutkijalla on kuitenkin oikeus valita aineiston sisäänotto- ja hylkäämiskriteerit omalle tutkimuskysymykselleen tarpeellisella tavalla. (Aveyard 2010, 62.)

Artikkelien valinnan kolmannessa vaiheessa haluttiin rajata kirjallisuuskatsauksen aineisto artikkeleihin, jotka löytyvät Internetistä tai ovat saatavilla Tampereen yliopiston kirjastosta. Aineiston ulkopuolella jäi tämän takia 12 artikkelia, joiden kokotekstejä ei päästy lukemaan. Artikkeleista osa olisi voinut olla relevantteja tämän kirjallisuuskatsauksen kannalta. Tämä rajaus haluttiin tehdä rajallisten aikaresurssien takia. Hakutuloksena saatuja artikkeleita tarkasteltiin useaan kertaan, ja päädyttiin tekemään vielä joitain hylkäämisiä niiden suhteen prosessin eri vaiheissa. Aineistona on käytetty ainoastaan alkuperäistutkimuksia kirjallisuuskatsauksen luotettavuuden lisäämiseksi (Pope ym. 2007). Artikkelien hyväksymisen ja hylkäämisen syyt määrät ja syyt tietokannoittain on perusteltu. Kuviossa 4 on esitetty aineiston valinta kokonaisuudessaan. Artikkelien sisäänotto- ja poissulkukriteerit olivat perusteltuja. Niihin kaikkiin löytyi kirjallisuudesta perustelu. Valitut kriteerit tähtäsivät tutkimuskysymyksen kannalta relevanttien artikkelien valintaan. Jos rajaukset olisivat olleet erilaiset, olisi tutkimuskysymys ollut toisenlainen.

Kirjallisuuskatsaukseen ei liity tutkimuseettisiä ongelmia anonymiteetin suhteen, sillä tutkimusaineistona on jo julkaistut artikkelit. Kirjallisuuskatsauksen jokainen vaihe on tehty

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2014) eettisiä ohjeita eli rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta noudattaen sekä alkuperäisiä tutkimusten tekijöitä kunnioittaen.

3.2 Tulokset

Tämän kirjallisuuskatsauksen tulokset osoittavat, että länsimaisten perhesurmaajien taustatekijät ovat osittain samankaltaisia riippumatta tekijän sukupuolesta tai mahdollisesta tehdystä itsemurhasta. Kaikissa perhesurmaluokissa esiintyi psyykkistä epätasapainoisuutta, väkivaltaisuutta ja rikollisuutta. Taustatekijät surmaluokissa, joissa vanhempi oli päätenyt lisäksi itsemurhaan, poikkesivat eniten muista surmaluokista. Itsemurhan tehneet olivat muita perhesurmaajia useammin masentuneita. He olivat harvemmin väkivaltaisia lapsiaan kohtaan, ja hakeutuivat muita harvemmin hoitoon mielenterveysongelmien osalta. Yllättäen surma-itsemurhan tehneet vanhemmat olivat muita harvemmin itsetuhoisia.

Kaikissa perhesurmaluokissa esiintyi päihteiden väärinkäyttöä lukuun ottamatta itsemurhan tehneitä isiä. Arjen kokivat kuormittavana pelkän lapsensurman tehneet äidit. Väkivaltaisuutta esiintyi kaikissa perhesurmaluokissa, lukuun ottamatta lapsensurma-itsemurhan tehneitä äitejä. Lapsensa surmanneiden äitien ja isien taustatekijöissä esiintyi lapsuuden ongelmia ja turvattomuuden kokemuksia. Lapsensa surmanneilla isillä oli aiempia rikoksia paljon, mutta muilla ei niinkään. Koko perheen surmanneet vanhemmat olivat yleensä korkeasti koulutettuja, kun taas pelkän lapsen surmanneet olivat matalammin koulutettuja ja olivat matalassa asemassa työelämässä. Koko perheen surmaajien taustalta löytyi lisäksi perhesuhteiden epävakaisuutta. Isät elivät tavallisesti parisuhteessa mutta äitien siviilisääty vaihteli. Kirjallisuuskatsauksen tulosten mukaan äideillä esiintyi isiä hieman useammin mielenterveysongelmia, mikä oli ainoa havaittu ero sukupuolten välisissä taustatekijöissä.

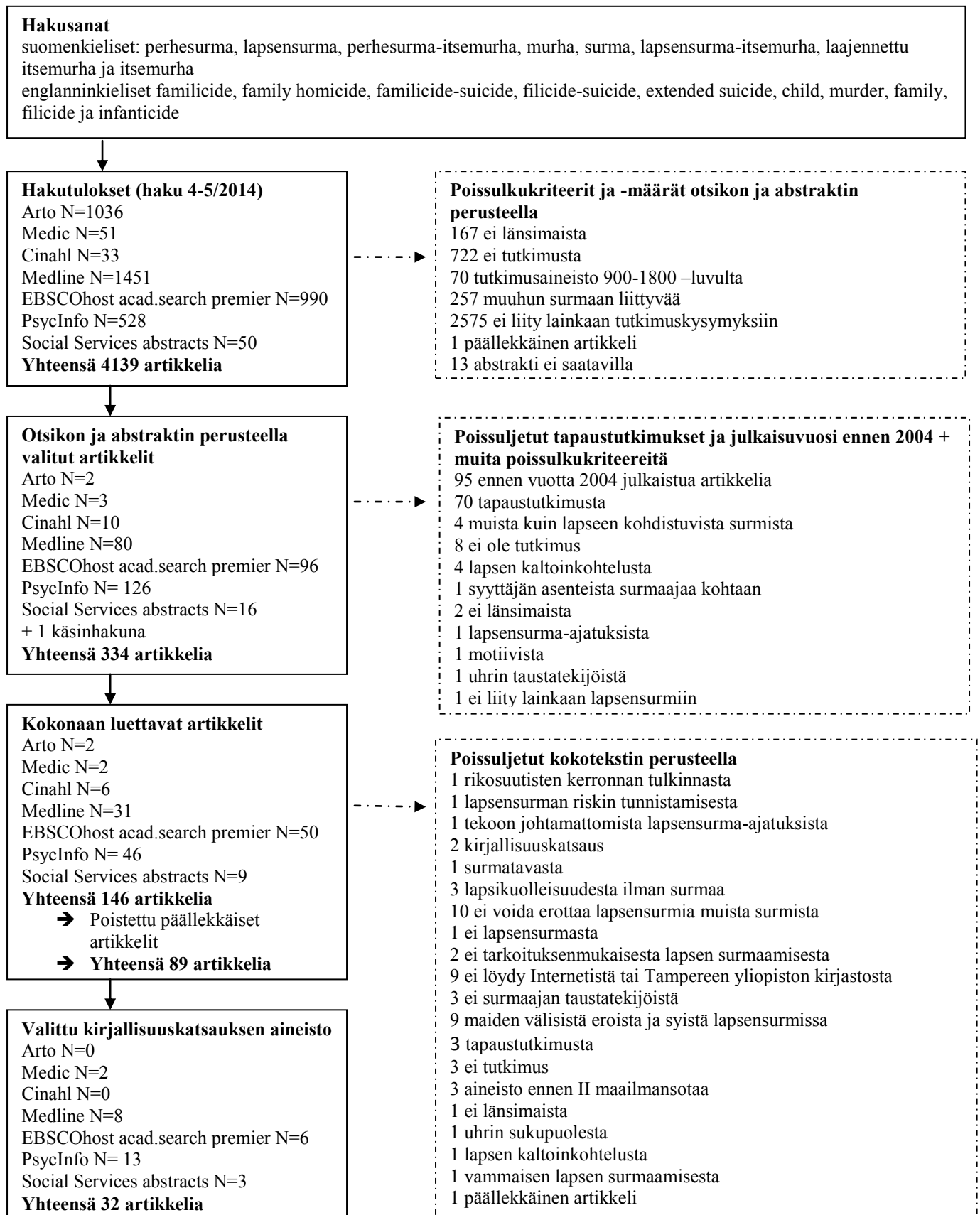
Aineiston onnistunutta valintaa kuvastaa tulosten yhteneväisyys muihin tutkimuksiin verraten. Muita jo julkaistuja systemaattisia kirjallisuuskatsauksia perhesurmaajien taustatekijöistä ei löydetty, joten katsauksen tuloksia on artikkelissa verrattu aiempien yksittäisten tutkimusten tuloksiin. Tulokset ovat pääosin yhteneväisiä aiemman tutkimustiedon kanssa. Katsauksessa käytetyt tutkimukset olivat keskenään hyvin erilaisia aineistoja ja menetelmiä käyttäviä, mikä on

voinut vaikuttaa katsauksen tuloksiin niiden luotettavuutta heikentävästi. Tämän kirjallisuuskatsauksen tulosten mukaan kaikissa perhesurmaluokissa esiintyi laajasti mielenterveysongelmia. Kirjallisuudessa on aiemmin todettu mielenterveysongelmien liittyneen yleensä vain surma-itsemurhaan (Gregory & Milroy 2010). Tämän katsauksen aineistosta seitsemässä tutkimuksessa oli käytetty ainoastaan psykiatrisia tietoja perhesurmaajista, mikä on voinut vaikuttaa ratkaisevasti mielenterveysongelmien määrään tämän katsauksen tuloksissa.

Perhesurmaajien taustatekijöistä tehtyjen tutkimusten pienen määrän takia aineistoon oli kuitenkin valittava kvantitatiiviset ja kvalitatiiviset sekä eri aineistoin tehdyt tutkimusartikkelit. Surma-itsemurhan tehneiden vanhempien taustatekijät erosivat muiden surmamuotojen tekijöistä eniten. Surma-itsemurhan tehneiden vanhempien taustatekijöitä selvittäviä tutkimuksia on julkaistu vähän, joten tutkimusten vähyys on saattanut johtaa niin eriäviin tuloksiin. Yllättävänä tuloksena surma-itsemurhan tehneillä vanhemmilla oli raportoitu esiintyneen vähemmän itsetuhoisuutta, kuin muissa surmaluokissa. Tulosten voisi ajatella johtuvan raportointivirheestä tai tekijöiden itsetuhoisuuden vähäisestä esiintuomista ennen surma-itsemurhaa. Tämän kirjallisuuskatsauksen tulosten mukaan perhesurmaaja oli usein alempaan sosioekonomiseen luokkaan kuuluva, mikä erii aiemmista tutkimustuloksista. Yksilön statuksen määrittely vähäisten tietojen perusteella tutkimusta varten on haastavaa, ja sosioekonomisen luokan kriteerit voivat olla erilaisia tutkimusten välillä.

Kuvio 4

Kirjallisuuskatsauksen aineiston valinta

LÄHTEET

- Akar S, Tiilikainen M. 2004. Katsaus islamilaiseen maailmaan. Naiset, perhe ja seksuaaliterveys. Väestöliitto. Luettu 4.7.2014. <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/9a4dd33e09b5e1b0c71503e0cc7d4c3a/1404497412/application/pdf/312998/Kaatsausislamilaiseenmaailmaan.pdf>.
- Amon S, Putkonen H, Weizmann-Henelius G, Almiron M, Formann A, Voracek M, Eronen M, Yourstone J, Friedrich M, Klier C. 2012. Potential predictors in neonaticide: The impact of the circumstances of pregnancy. *Archives of women's mental health* 15 (3) 167-174.
- Aveyard H. 2010. *Doing a Literature Review in Health and Social Care: A Practical Guide*. 2nd ed. Open University Press Buckingham, Great Britain.
- Barr J, Beck C. 2008. Infanticide secrets: qualitative study on postpartum depression. *Can Fam Physician* 54 1716-7.e1-5.
- Camperio C & Fontanesi L. 2012. Mothers who kill their offspring: Testing evolutionary hypothesis in a 110-case Italian sample. *Child Abuse & Neglect* 36 (6) 519-527.
- Chandra PS, Venkatasubramanian G & Thomas T. 2002. Infanticidal Ideas and Infanticidal Behavior in Indian Women with Severe Postpartum Psychiatric Disorders. *The Journal of Nervous and Mental Disease* 190 (7) 457-461.
- Coorg R, Tournay A. 2013. Filicide-Suicide Involving Children With Disabilities. *Journal of Child Neurology* 28 (6):745-751.
- Evl.fi. 2014. Aamenesta öylättiin. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Luettu 4.7.2014. <http://www.evl2.fi/sanasto/index.php/Eutanasia>.
- Frederico M, Jackson A, Dwyer J. 2014. Child Protection and Cross-Sector Practice: An Analysis of Child Death Reviews to Inform Practice When Multiple Parental Risk Factors Are Present. *Child abuse rev* 23 (2) 104-115.
- Gregory M, Milroy C. Homicide and Suicide in Yorkshire and the Humber 1975–1992 and 1993–2007. *Am J Forensic Med Pathol* 2010; 35: 58–63. Luettu 18.7.2014.
- Katz C. 2013. The narratives of abused children who have survived attempted filicide. *Child Abuse & Neglect* 37 (10), 762–770.
- King WK, Kiesel EL, Simon HK 2006. Child abuse fatalities: are we missing opportunities for intervention? *Pediatric Emergency Care* 22 (4) 211–214.
- Krischer M, Stone M, Sevecke K, Steinmeyer E. 2007. Motives for maternal filicide: Results from a study with female forensic patients. *International Journal of Law and Psychiatry* 30 (3) 191–200.
- Liem M & Koenraadt F. 2008. Familicide: a comparison with spousal and child homicide by mentally disordered perpetrators. *Criminal Behaviour and Mental Health* 18 (5) 306-318.
- Lloyd Sealy Library. 2013. *Evaluating Information Sources. What Is Peer Review?*

Pope C, Mays N, Popay J. 2007. Synthesising Qualitative and Quantitative Health Research : A Guide to Methods. McGraw-Hill Education, England.

Prat S, Rerolle C & Saint-Martin P. 2013. Suicide Pacts: Six Cases and Literature Review. Case Report. Journal of Forensic Sciences 58 (4), 1092-1098.

Putkonen H, Weizmann-Henelius G, Collander J, Santtila P & Eronen M. 2007. Neonaticides may be more preventable and heterogeneous than previously thought--Neonaticides in Finland 1980-2000. Archives of Women's Mental Health 10 (1) 15-23.

Terveyskirjasto. 2014. Kätkytkuolema. Luettu 8.8.2014.
http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=ltt01846.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2014. Hyvä tieteellinen käytäntö. Luettu 18.2.2015.
<http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanto>.

WHO. 2006. Preventing Child Maltreatment: A Guide to Taking Action and Generating Evidence. World Health Organization International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect, Geneva, Switzerland. Luettu 30.8.2013.
http://whqlibdoc.who.int/publications/2006/9241594365_eng.pdf.

ARTIKKELIKÄSIKIRJOITUS

Remahl A, Fröjd S, Aho AL.

Länsimaisen perhesurmaajan taustatekijät

TIIVISTELMÄ

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli selvittää länsimaisten perhesurmaajien taustatekijöitä. Aineisto haettiin Arto-, Medic-, Cinahl-, Medline-, EBSCOhost Academic Search Premier- ja Social Services abstracts –tietokannoista. Suomenkielisinä hakusanoina käytettiin perhesurma, lapsensurma, murha, surma, lapsensurma-itsemurha, laajennettu itsemurha ja itsemurha yksittäin tai erilaisin sanayhdistelmin. Englanninkielisinä hakusanoina käytettiin suomenkielisten vastineita. Hakutuloksena saatiin 4139 viitettä, joista 32 artikkelia valittiin kirjallisuuskatsaukseen. Aineisto analysoitiin induktiivista sisällönanalyysia käyttäen. Kaikissa perhesurmaluokissa esiintyi psyykkistä epätasapainoisuutta, väkivaltaisuutta ja rikollisuutta. Perheensä lisäksi itsensä surmanneilla esiintyi muita useammin masennusta, mutta avun hakemista, väkivaltaisuutta ja itsetuhoisuutta heillä esiintyi muita harvemmin, kuin muissa perhesurmaluokissa. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten tulisi olla herkempiä tunnistamaan perheiden ongelmia ja puuttumaan niihin ennaltaehkäisevästi.

Avainsanat: perhesurma, lapsensurma, murha, surma, lapsensurma-itsemurha, laajennettu itsemurha, itsemurha

SUMMARY

A systematic review was conducted to reveal the background factors of Western familicide perpetrators. The systematic search was performed in Arto-, Medic-, Cinahl-, Medline-, EBSCOhost Academic Search Premier- and Social Services abstracts databases. Key words were familicide, family homicide, familicide-suicide, filicide-suicide, extended suicide, child, murder, family, filicide and infanticide. The searches revealed 4139 references from the databases. The references were filtered and 32 research articles were selected as data. The articles were analyzed using inductive content analysis. As a result of the analysis psychological imbalance, violence and criminal behavior have occurred in every perpetrator category. In filicide-suicide perpetrator categories more depression occurred than in other perpetrator categories. Compared to other perpetrator categories filicide-suicide perpetrators more seldom looked for help in mental health problems. They were also less violent and less suicidal. Social and health care professionals should be more sensitive to initial family problems and be prepared for intervention.

Keywords: familicide, family homicide, familicide-suicide, filicide-suicide, extended suicide, child, murder, family, filicide, infanticide

JOHDANTO

Perhesurma on erityisen julma teko, ja se järkyttää laajasti perhesurman uhrin omaisia ja median kautta koko yhteiskuntaa. Kirjallisuudessa ei ole esitetty yhtenevää määrittelyä perhesurman käsitteestä sen kompleksisuuden takia, vaan käytetyt käsitteet on jaoteltu uhrin ja tekijän välisen suhteen mukaan. (Cros ym. 2012, Ewing 1997, 126-133, THL 2012.) Perhesurmalla (*familicide* tai *family homicide*) voidaan tarkoittaa tilannetta, jossa uhrina on lapsi/lapset ja puoliso sekä surmaaja on saattanut tehdä myös itsemurhan (Liem ym. 2013, Liem ja Koenraadt 2008, THL 2012, Wilson ym. 1995). Lapsensurmaa (*filicide*), ilman puolison surmaa tai surmaajan itsemurhaa, pidetään myös yhtenä perhesurman muotona (Amon ym. 2012, Friedman ym. 2005, Johnson 2005, Kauppi 2012, Lehti ym. 2011, Liem ym. 2010, Liem ja Koenraadt 2008, Malmquist 1980 Nikunen 2005.) Perhesurma -käsitteen rinnalla puhutaan myös perhe- /lapsensurma-itsemurhasta tai laajennetusta itsemurhasta (*familicide-suicide*, *filicide-suicide*, *extended suicide*) silloin, kun surmaaja tekee lisäksi itsemurhan (Anderson ym. 2011, Meszaros ja Fischer-Danzinger 2000). Tässä kirjallisuuskatsauksessa perhesurmalla tarkoitetaan lapsen tai koko perheen surmaa, jossa vähintään yksi perheenjäsen on surmattu. Sen tekijänä on äiti(/puoli) tai isä(/puoli), ja uhrina ovat perheen lapsi/lapset sekä mahdollisesti puoliso ja surmaaja itse.

Perhesurmia tapahtuu kaikkialla maailmassa. Vuosina 1970-1994 Suomessa todetuissa perhe- ja lapsensurmissa kuoli 3.7 alle 15-vuotiasta lasta /100 000 hlö (koko ajanjaksolla vuoden 2014 asukaslukuun suhteutettuna). (Kauppi ym. 2010). Lähes samalla ajanjaksolla (vuosina 1977-1990) Englannissa ja Walesissa perhesurmissa kuoli 0.22 ihmistä/ 100 000 hlö, ja Kanadassa perhesurmissa surmansa sai 0.46 ihmistä / 100 000 hlö vuosina 1974-1990 (Wilson ym. 1995). Suomessa tapahtuneissa perhesurmissa kuoli 55 ihmistä vuosien 2003–2012 aikana, mikä tarkoittaa keskimäärin viittä perhesurmakuolemaa vuodessa. (THL 2012.)

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (THL 2012) selvityksessä todettiin Suomessa vuosina 2003-2012 tapahtuneiden perhe- ja lapsensurmien välillä olevan yhteisiä tekijöitä. Selvityksessä todettiin perhesurmien olevan mahdollisesti ehkäistävissä, jos perhesurmaajien taustatiedoista on tietoa. Perheensä surmanneiden on todettu usein suunnitelleen surmatekoa ennalta, ja monen surmaajan todettiin antaneen viitteitä aikeistaan ennen tekoa (Johnson 2005). THL:n (2012)

perhesurmaselvityksen mukaan perhesurmaajista jopa puolella oli olemassa oleva kontakti mielenterveyspalveluihin. Jotta perhesurmien riskejä pystyttäisi tunnistamaan etukäteen ja ennaltaehkäisemään surmia, on perhesurmaajien taustatekijöiden tarkempi kartoitus tarpeen.

Tämän systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on selvittää länsimaisten perhesurmaajien taustatekijöitä. Tavoitteena on tuottaa tietoa perhesurmaajan taustatekijöistä, jotta perhesurman uhka pystyttäisi tunnistamaan etukäteen ja siten ennaltaehkäisemään. Tutkimuskysymyksenä oli: Millaisia ovat länsimaisen perhesurmaajan taustatekijät?

TUTKIMUSMENETELMÄT JA AINEISTON VALINTA

Systemaattisella kirjallisuuskatsauksella voidaan koota yhteen ja arvioida olemassa olevaa tutkimustietoa asiantuntijoiden ja päätöksentekijöiden tueksi. Kirjallisuuskatsauksen systemaattisuus tarkoittaa aineiston monipuolista hakua useasta eri tietokannasta ja relevanttien artikkelien valintaa hakutuloksena saaduista viitteistä etukäteen tarkoin määriteltyjen hakusanojen ja valintakriteerien perusteella. (Aveyard 2010, 5-6, 42-43, 69-73.)

Tämän systemaattisen kirjallisuuskatsauksen aineisto haettiin Arto-, Medic-, Cinahl-, Medline-, EBSCOhost Academic Search Premier- ja Social Services abstracts -tietokannoista. Suomenkielisinä hakusanoina käytettiin sanoja perhesurma, lapsensurma, perhesurma-itsemurha, murha, surma, lapsensurma-itsemurha, laajennettu itsemurha ja itsemurha yksittäin ja niiden erilaisin yhdistelmin. Englanninkielisinä hakusanoina käytettiin sanoja familicide, family homicide, familicide-suicide, filicide-suicide, extended suicide, child, murder, family, filicide ja infanticide yksittäin ja niiden erilaisin yhdistelmin. Tietokantakohtaisista valinnoista riippuen hakuja rajattiin suomen, ruotsin, englannin ja ranskan kieleen. Haku rajattiin vertaisarvioituihin tutkimusartikkeleihin, jotka ovat saatavilla suomalaisten kirjastojen kautta. Maanosien suhteen haut rajattiin länsimaihin. Osassa tietokannoista oli mahdollista poistaa päällekkäiset artikkelit hakutuloksista. Artikkeleita ei alun perin rajattu julkaisun vuosiluvun mukaan, sillä kaikki relevantit tutkimukset haluttiin mukaan. Prosessin edetessä haluttiin rajata pois ennen 1900-lukua tehdyt tutkimukset, sillä yhteiskunnalliset ja kulttuuriset olosuhteet ovat muuttuneet. Hakutuloksena eri tietokannoista saatiin yhteensä 4139 viitettä. Tarkoin tehdyistä rajauksista huolimatta

hakutuloksissa oli mukana artikkeleita, jotka eivät vastanneet tutkimuskysymyksiin ja ne hylättiin seuraavin perustein (kuvio 1).

Aineiston valinnan ensimmäisessä vaiheessa artikkelit valittiin otsikko- ja abstraktitasolla (kuvio 1) taulukossa 1 esitettyjen kriteerien perusteella. Surmaajan tai uhrin iällä tai sukupuolella ei ollut merkitystä, mutta uhrin tuli olla vanhempi kuin vastasyntynyt (24 h ikäinen), sillä vastasyntyneen lapsen surmaajan taustatekijöiden ja surman motiivien on todettu eroavan vahvasti taapero- tai leikki-ikäisen tai vanhemman lapsen surmaajasta (Chandra ym. 2002, Putkonen ym. 2007). Myös pelkästään puolison surmia, armomurhia, kunniamurhia ja kaksoisitsemurhia käsittelevät artikkelit haluttiin rajata aineiston ulkopuolelle niiden erilaisen luonteen takia (Akar, Tiilikainen 2004, 22, Evl.fi 2014, Liem, Koenraad 2008, Prat ym. 2013).

Kirjallisuuskatsauksia ei hyväksytty aineistoon, sillä vain systemaattisesti tehdyt katsaukset ovat Aveyardin (2010, 47) mukaan riittävän hyviä ja luotettavia laadultaan, eikä niitä ollut julkaistu ennen tämän kirjallisuuskatsauksen aloittamista. Aineistoa ei rajattu tutkimustyyppien mukaan. Artikkeleista tuli olla abstrakti saatavilla. Aineiston valinnan ensimmäisessä vaiheessa haettiin yksi artikkeli käsinhakuna. Yhteensä 334 artikkelia jäi tarkasteltavaksi lähemmin (kuvio 1).

TAULUKKO 1

Aineiston valinnan toisessa vaiheessa artikkelit rajattiin viimeiseen kymmeneen vuoteen (2004-2014) tämän kirjallisuuskatsauksen kannalta tärkeimpien tutkimusten kohdistuessa tuolle julkaisuvälille. Aineistosta hylättiin artikkelit jotka olivat tapaustutkimuksia, koska niiden tulokset perustuvat pieneen aineistoon. Aineistosta rajattiin pois muita kuin lapsensurmia, uhrin tai surmaajan taustatekijöitä, surmaajan motiiveita, syyttäjän asenteita surmaajaa kohtaan selvittäneet artikkelit. Kahdeksan artikkelia hylättiin aineistosta, koska ne eivät olleet tieteellisiä tutkimuksia (Aveyard 2010, 44-47, 66). Myös artikkelit lasten kaltoinkohtelijoiden taustatekijöistä rajattiin pois, sillä ne eivät vastanneet tutkimuskysymykseen tekojen samankaltaisuudesta huolimatta (Katz 2013, King ym. 2006). Lisäksi aineistosta poistettiin artikkeli lapsensurma-ajatuksista niiden tekoon

johtamattomuuden takia (Barr ja Beck 2008). Tietokantojen päällekkäisten artikkelien poistamisen jälkeen kokonaan luettavaksi jäi 89 artikkelia (kuvio 1).

Kokotekstien lukemisen yhteydessä rikosuutisten kerrontaa tulkitseva ja lapsensurman riskin tunnistamista selvittävät artikkelit hylättiin, koska niissä ei esitetty perhesurmaajien taustatekijöitä. Aineistosta poistettiin myös artikkelit, joiden tuloksista ei voitu erottaa lapsensurmia muista surmista. Lisäksi aineistossa havaittiin vielä yksi lapsensurma-ajatuksia selvittävä artikkeli ja muutama muuhun kuin lapsen surmaan tai surmaajien taustatekijöihin liittyvä artikkeli, ja ne hylättiin aineistosta. Lisäksi kaltoinkohtelun ja muun surman ohessa aiheutuneita lapsenkuolemia selvittäneet artikkelit hylättiin (ks. esim. Katz 2013, King ym. 2006). Aineistosta jätettiin pois myös vammaisten lasten surmaajien taustatekijöitä käsittelevä artikkeli, sillä vammautuneella lapsella on todettu olevan tervettä lasta suurempi riski tulla vanhempansa surmaamaksi vanhemman stressitekijöiden kasvun takia (Coorg ja Tournay 2013).

Maiden sosiaalisen ja taloudellisen tilanteen vaikutusta lapsenmurhatilastoihin ja muihin lapsenkuolemiin tutkivat artikkelit rajattiin pois aineistosta, sillä kirjallisuuskatsauksessa haluttiin keskittyä yksilön taustatekijöihin. Lisäksi aineistosta rajautuivat tässä vaiheessa vielä pois artikkelit, joissa oli historiallinen aineisto, kirjallisuuskatsaukset, tapaustutkimukset, ei tieteelliset artikkelit ja päällekkäiset artikkelit sekä yhteiskunnallisen ja kulttuurisen tilanteen erilaisuuden vuoksi myös kehittyvien maiden aineistoihin perustuvat artikkelit. Kirjallisuuskatsauksen aineistoksi jäi yhteensä 32 artikkelia (taulukko 2). Aineistonhaussa käytetyt tietokannat sekä hyväksytyjen ja hylättyjen artikkelien määrät on esitetty yksityiskohtaisesti kuviossa 1.

KUVIO 1

AINEISTON ANALYYSI

Aineistoa analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä. Sen avulla tekstisisällöstä erotetaan tutkimuskysymysten kannalta olennainen tieto, ja jäsennetään se tiivistettyyn muotoon. (Eskola ja Suoranta 1998, 186-188, Kylmä ja Juvakka 2007, 113.) Tässä kirjallisuuskatsauksessa valitut artikkelit luettiin läpi huolella, joista toisella kerralla niistä alleviivattiin tutkimuskysymyksen

vastaavat asiat. Nämä pelkistykset koodattiin Excel-taulukko -ohjelmistoon ja yhdisteltiin samankaltaisuuksien mukaan alakategorioiksi ja ne nimettiin sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Alakategorioita yhdisteltiin edelleen keskenään samankaltaisten kanssa muodostaen niistä yläkategoriat. (Kylmä ja Juvakka 2007, 113, 117-118.)

TULOKSET

KOKO PERHEEN JA MAHDOLLISESTI ITSENSÄ SURMANNEEN TAUSTATEKIJÄT

Länsimaisen perhesurmaajan taustatekijät luokiteltiin viiteen luokkaan surmattujen määrän, surmaajan sukupuolen ja mahdollisen itsemurhan mukaan. Määritellyt luokat olivat **koko perheen surmaaja, lapsensa surmannut isä, lapsensa surmannut äiti, lapsensurma-itsemurhan tehnyt isä ja lapsensurma-itsemurhan tehnyt äiti** (kuvio 2).

Koko perheen ja mahdollisesti itsensä surmanneen taustalta löytyi seuraavia tekijöitä: *psykkinen epätasapainoisuus, väkivaltaisuus, rikollisuus, sosiaalisten suhteiden epävakaas, turvattomuuden kokemukset, miessukupuoli, vaihteleva työtilanne ja korkea koulutus.* **Psyykkiseksi epätasapainoisuudeksi** luokittelimme *mielenterveysongelmat; masennuksen (67%) ja persoonallisuushäiriöt (19-38%), hakeutumisen mielenterveysongelmien hoitoon; avun saamisen mielenterveysongelmiin (16-38%), itsetuhoisuuden (25-88%) ja päihteiden väärinkäytön (25-44%).*

Väkivaltaisuudeksi luokittelimme *väkivallan lapsia (0-71%), puolisoa (56%) ja muita ihmisiä kohtaan (19%).* **Rikollisuudeksi** luokittelimme *aiemman rikollisuuden (19%).* **Sosiaalisten suhteiden epävakaudeksi** luokittelimme *parisuhteen päättymisen (19-37%) ja tyytymättömyyden avioliittoon (71%).* **Turvattomuuden kokemuksiksi** luokittelimme *fyysisen väkivallan uhriksi joutumisen; fyysisen pahoinpitelyn uhriksi joutuminen lapsena (3-39%).* **Miessukupuoli** liittyi erityisesti koko perheen surmaamiseen ja itsemurhaan perhesurman lopuksi. **Korkeaksi koulutukseksi** luokittelimme *korkeakoulutuksen (86%).* **Vaihtelevaksi työtilanteeksi** luokittelimme *työllisyyden (29-50%) ja työttömyyden (41-71%).*

LAPSENSA SURMANNEIDEN ISIEN TAUSTATEKIJÄT

Lapsensa surmanneiden isien taustalta löytyi seuraavia tekijöitä: *psykkinen epätasapainoisuus, väkivaltaisuus, rikollisuus, sosiaalisten suhteiden epävakaas, lapsuudessa koetut ongelmat, turvattomuuden kokemukset, alempi sosioekonominen luokka, työllisyys ja parisuhteessa eläminen. Psykkiseksi epätasapainoisuudeksi* luokittelimme *mielenterveysongelmat; masennuksen (7-52 %), persoonallisuushäiriöt (19-67 %) ja psykoottisuuden (6-48 %), hakeutumisen mielenterveysongelmien hoitoon (7-53%), itsetuhoisuuden (6-68%), päihteiden väärinkäytön (5-47%) ja arjen kuormittavuuden; stressin taloudellisten ongelmien (44%) ja työasioiden (21%) takia.*

Väkivaltaisuudeksi luokittelimme *väkivallan lapsia kohtaan (18-75%) ja puolisoitten välisen väkivallan (36-69%). Rikollisuudeksi* luokittelimme *aiemman rikollisuuden (15-80%). Sosiaalisten suhteiden epävakaudeksi* luokittelimme *ydinperheen hajoamisen (21-37%), ongelmat parisuhteessa (23-60%), ongelmat suhteessa lapsiin (12-51%), huoltajuuskiistat (12-20%) ja ongelmat sosiaalisissa suhteissa (15-74%). Lapsuudessa koetuiksi ongelmiksi* luokittelimme *käytöksen ongelmat lapsuudessa; päihteiden käytön (25-55%), rikollisuuden (5-41%) sekä väkivaltaisuuden toisia kohtaan (7%), surmaajan oman vanhemman ongelmat; vanhempien päihteiden käytön (20-74 %), mielenterveydenongelmat (20-74 %), vanhempien välisen väkivallan (25-46%), vanhemman rikollisen käyttäytymisen (3%) ja isän menetyksen lapsuudessa (40%). Turvattomuuden kokemuksiksi* luokittelimme *fyysisen väkivallan uhriksi joutumisen; perheväkivallan uhriksi joutumisen lapsena (13-74%) ja pahoinpitelyn uhriksi joutumisen aikuisena (3%)*

Alemmaksi sosioekonomiseksi luokaksi luokittelimme *matalan koulutustason; alemman tutkinnon tai ilman tutkintoa (3-66%) ja työllisyydeksi* luokittelimme *vaihtelevan työllisyystilanteen; työelämässä (38-61%), mutta heistä 75 % matalasti arvostetussa työssä. Parisuhteessa elämiseksi* luokittelimme *parisuhteessa (53-97%) tai avioliitossa (18-70%) elämisen.*

LAPSENSA SURMANNEIDEN ÄITIEN TAUSTATEKIJÄT

Lapsensa surmanneiden äitien taustalta löytyi seuraavia tekijöitä: *psykykinen epätasapainoisuus, väkivaltaisuus, rikollisuus, sosiaalisten suhteiden epävakaas, lapsuudessa koetut ongelmat, turvattomuuden kokemukset, alempi sosioekonominen luokka, työllisyys, siviilisäädyn vaihtelevuus ja hyvä fyysinen terveys. Psykykkiseksi epätasapainoisuudeksi* luokittelimme *mielenterveysongelmat*; masennuksen (9-50 %), persoonallisuushäiriöt (3-55 %), psykoottisuuden (2-82 %) ja harhaisuuden (2-74%), *hakeutumisen mielenterveysongelmien hoitoon*; avun saamisen omalta lääkäriltä, psykiatriltä tai osastohoitojakson (17-77%), *itsetuhoisuuden* (6-68%), *päihteiden väärinkäytön*; alkoholi- tai huumeongelmat (10-41%) ja *arjen kuormittavuuden*; stressaavat tapahtumat elämässä (25-90%) ja uupumuksen (23-50 %). **Väkivaltaisuudeksi** luokittelimme *väkivaltaisuuden lapsia* (12-45%) ja *puolisoa kohtaan* (4-61%) sekä *henkisen väkivallan lapsia kohtaan* (14%). **Rikollisuudeksi** luokittelimme *aiemman rikollisuuden* (4-20%) ja *aiemman tehdyn tai yritetyn lapsen surman* (5-44%).

Sosiaalisten suhteiden epävakaudeksi luokittelimme *parisuhteen ongelmat*; jatkuvat riidat (7%) ja muut ongelmat puolison kanssa (18-60 %), *ongelmallisen suhteen lapseen* (12-51%) ja *ongelmat sosiaalisissa suhteissa*; käyttäytymisen ongelmat sosiaalisissa suhteissa (20-74%). **Lapsuudessa koetuiksi ongelmiksi** luokittelimme *surmaaajan oman vanhemman ongelmat*; päihteiden väärinkäytön (13-55%), *mielenterveysongelmat* (10-55%), *vanhempien välisen väkivallan* (4-37%), *äidin rikollisuuden* (0-44%) ja *vanhempien eron* (4-51 %). **Turvattomuuden kokemuksiksi** (15-49%) luokittelimme *fyysisen väkivallan uhriksi joutumisen*; seksuaalisen ja muun fyysisen hyväksikäytön uhriksi joutumisen aikuisena (7%) ja lapsena (3-55%), *puolison pahoinpitelyn uhrina* (13-23%) ja *henkisen väkivallan kohteeksi joutumisen* (67%).

Alemmaksi sosioekonomiseksi luokaksi luokittelimme *matalan koulutustason* (7-68%), *matalan aseman työelämässä* (71%), *heikon taloudellisen tilanteen* (12-56%), *olemisen alemmasta sosioekonomisesta luokasta* (71-81%). **Työllisyysdeksi** luokittelimme *työttömyyden* (35-82%). **Vaihtelevaksi siviilisäädiksi** luokittelimme *parisuhteessa* (56-83%) tai *avioliitossa elämisen* (15-84%) sekä *parisuhteesta eroamisen* (17-37%). **Hyväksi fyysiseksi terveydeksi** luokittelimme *vähäisen sairastelun* (4-15%).

LAPSENSA JA ITSENSÄ SURMANNEIDEN ISIEN TAUSTATEKIJÄT

Lapsensa ja itsensä surmanneiden isien taustalta löytyi seuraavia tekijöitä: *psykkinen epätasapainoisuus, väkivaltaisuus, rikollisuus, työllisyys ja siviilisäädyn vaihtelevuus. Psykkiseksi epätasapainoisuudeksi* luokittelimme *mielenterveysongelmat*; masennuksen (33-75%), psykoottisuuden (0-25%) ja harhaisuuden (20%), *hakeutumisen mielenterveysongelmien hoitoon* (10-30%), *itsetuhoisuuden*; aiemman itsemurhayrityksen (5-10%), *päihteiden väärinkäytön* (10%) ja *arjen kuormittavuuden*; statuksen aleneman työelämässä (30%).

Väkivaltaisuudeksi luokittelimme *väkivallan lapsia kohtaan* (14%) ja *väkivallan puolisoiden välillä* (67%) sekä *väkivallalla uhkailun*; väkivaltainen uhkailu puolisoa ja lapsia kohtaan (29-48 %). *Rikollisuudeksi* luokittelimme *aiemman rikollisuuden* (19-25%) ja *työllisyysdeksi* luokittelimme *työssä käynnin* (55-90%). *Vaihtelevaksi siviilisäädiksi* luokittelimme *naimisissa olon* (80%) ja *eroamisen* (5-71%).

LAPSENSA JA ITSENSÄ SURMANNEIDEN ÄITIEN TAUSTATEKIJÄT

Lapsensa ja itsensä surmanneiden äitien taustalta löytyi seuraavia tekijöitä: *psykkinen epätasapainoisuus, väkivaltaisuus, rikollisuus, työllisyys ja siviilisäädyn vaihtelevuus. Psykkiseksi epätasapainoisuudeksi* (90-97%) luokittelimme *mielenterveysongelmat*; masennuksen (29-70%), psykoottisuuden (30%) ja harhaisuuden (20-89%), *hakeutumisen mielenterveysongelmien hoitoon*; avun hakemisen mielenterveysongelmiin (12-70%), *itsetuhoisuuden*; aiemman itsemurhayrityksen (18-20%) ja *päihteiden väärinkäytön*; alkoholismien ja huumeiden käytön (19-53%).

Väkivaltaisuudeksi luokittelimme *väkivallan puolisoa kohtaan*; molemminpuolisen puolisojen välisen väkivallan (24%), *väkivallalla uhkailun*; uhkaamisena lapsia kohtaan (6-12%) ja *itsemurhalla uhkailun* (18%). *Rikollisuudeksi* luokittelimme *aiemman rikollisuuden*; ei aiempia lapsensurmia, mutta muun rikollisen taustan (10-24%). *Työllisyysdeksi* luokittelimme *matalan työllisyysasteen* (44-60%). *Vaihtelevaksi siviilisäädiksi* luokittelimme *avioliitossa tai parisuhteessa elämisen* (42-90%) ja toisaalta *eroamisen* (20-65%).

KUVIO 2

POHDINTA

Kirjallisuuskatsauksen tulokset osoittivat, että kaikissa perhesurمامuodoissa vanhemmilla esiintyi psyykkistä epätasapainoisuutta, väkivaltaisuutta ja rikollisuutta. Lapsensurma-itsemurhan tehneiden vanhempien keskuudessa esiintyi muita perhesurmaajia enemmän masennusta. Lapsensa surmanneet äidit hakeutuivat mielenterveyden ongelmien hoitoon muita useammin, kun taas itsemurhan tehneet isät hakeutuivat hoitoon muita harvemmin. Lapsensa surmanneet vanhemmat olivat itsetuhoisempia, kuin myös itsensä murhanneet. Päihteiden väärinkäyttöä esiintyi perhesurmaajilla melko usein lukuun ottamatta itsemurhan tehneitä isiä. Pelkän lapsensurman tehneiden äitien keskuudessa oli arki koettu kuormittavimpana. Perhesurman tehneiden vanhempien keskuudessa esiintyi usein väkivaltaisuutta, lukuun ottamatta lapsensurma-itsemurhan tehneitä äitejä. Lapsensa surmanneiden äitien ja isien taustatekijöissä esiintyi lapsuuden ongelmia ja turvattomuuden kokemuksia. Lapsensa surmanneilla isillä oli aiempia rikoksia paljon, mutta muilla ei niinkään. Koko perheen surmanneet vanhemmat olivat yleensä korkeasti koulutettuja, kun taas pelkän lapsen surmanneet olivat matalammin koulutettuja ja olivat matalassa asemassa työelämässä. Koko perheen surmaajien taustalta löytyi lisäksi perhesuhteiden epävakaisuutta. Isät elivät tavallisesti parisuhteessa mutta äitien siviilisääty vaihteli. Kirjallisuuskatsauksen tulosten mukaan äideillä esiintyi isiä hieman useammin mielenterveysongelmia, mikä oli ainoa havaittu ero sukupuolten välisissä taustatekijöissä.

Gregory ja Milroy (2010) ovat todenneet tutkimuksessaan mielenterveysongelmien liittyvän lähes aina vain surma-itsemurhaan (79-93%:ssa tapauksista), toisin kuin tässä kirjallisuuskatsauksessa on todettu. Kirjallisuuskatsauksen aineistossa surma-itsemurhan tehneiden äitien taustalta löytyi eniten mielenterveysongelmia, mutta masennus ja psykoottisuus tai muu harhaisuus olivat persoonallisuushäiriöiden ohella yleisiä myös muilla perhesurmaajilla. Persoonallisuushäiriöitä todettiin erityisesti vanhemmilla, jotka eivät olleet tehneet itsemurhaa. Pelkän lapsen surmanneilla vanhemmilla esiintyi muita enemmän stressiä arjen asioista, kuten taloudellisista ja työhön liittyvistä asioista. Gregory ja Milroy (2010) ovat todenneet samansuuntaista raportoidessaan itsemurhan tehneillä vanhemmilla olleen harvoin (7-11%) huolta taloudellisista ongelmista. Hsi-Sheng ja Ji-kang (2014) ovat päinvastoin todenneet tutkimuksessaan parempien tulojen ja pienemmän huolen taloudellisesta pärjäämisestä vähentävän vanhempien itsemurha-ajatuksia.

Kaikissa perhesurmamuodoissa oli esiintynyt väkivaltaisuutta lapsia ja puolisoa kohtaan, kuten myös Gregory ja Milroy (2010) ovat todenneet. Hsi-Sheng ja Ji-kang (2014) ovat havainneet, että surma-itsemurhan tehneet vanhemmat eivät olisi lainkaan väkivaltaisia ja aggressiivisia perhettä kohtaan. Tässä kirjallisuuskatsauksessa ilmeni myös surma-itsemurhan tehneiden vanhempien olleen väkivaltaisia perheitään kohtaan, mutta muita perhesurmaajia vähemmän. Kaikissa perhesurmamuodoissa esiintyi jossain määrin rikollisuutta. Useimmiten aiempi rikollinen tausta oli lapsensa surmanneilla itseillä. Jopa 15 % -80 % heistä oli saanut aiemman tuomion rikoksesta.

Koko perheen ja pelkän lapsen surmanneilla vanhemmilla esiintyi sosiaalisia ongelmia riippumatta surmaaajan sukupuolesta. Koko perheen ja pelkän lapsen surmanneilla vanhemmilla oli esiintynyt monenlaisia ongelmia lapsuudessaan. Myös Sachmann ja Johnson (2014) ovat todenneet perhesurmaajilla yleisesti esiintyneen lapsuuden aikaisia kielteisiä kokemuksia. Lapsensurman tehneet vanhemmat olivat kokeneet fyysistä turvattomuutta lapsuudessaan. Kirjallisuuskatsauksen tulosten perusteella voidaan perhesurmaajien havaita olevan usein alemmasta sosioekonomisesta luokasta. He olivat suureksi osaksi heikosti kouluttautuneita, matalassa asemassa työelämässä tai työttömiä, ja myös taloudellisia ongelmia esiintyi heidän keskuudessaan. Gregory ja Milroy (2010) ovat saaneet samankaltaisia tuloksia todeten kuitenkin itsemurhan tehneiden vanhempien olleen pääosin keskiluokkaa.

Lapsensurma-itsemurhan tehneet äidit olivat useammin eronneet puolisostaan, kuin isät. Tulosten johdonmukaisuudesta poiketen myös lapsensurman tehneiden isien havaittiin eronneen muita perhesurmaajia useammin. Gregory ja Milroy (2010) ovat todenneet lapsensurma-itsemurhan tehneiden vanhempien parisuhteista jopa 46-80% päätyneen eroon, toisin kuin tässä kirjallisuuskatsauksessa on todettu.

Yksittäisen systemaattisen kirjallisuuskatsauksen aineiston perusteella länsimaiselle perhesurmaajalle ei voida asettaa tietynlaista profiilia. Perhesurmaa ennustavia tekijöitä tuotiin katsauksessa esiin, ja näiden pohjalta voidaan arvioida surmamuuotojen välillä olevan havaittavissa yhdenmukaisuutta, kuten jo aiemmin on todettu (Johnson 2005, THL 2012).

LUOTETTAVUUS

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tärkeimmät vaiheet ovat systemaattinen kirjallisuushaku, tutkimusten valinta ja analyysiprosessi. Tämän katsauksen aineisto on haettu monipuolisia terveystieteiden ja sosiaalialan tietokantoja ja tarkkaan harkittuja suomen- ja englanninkielisiä hakusanoja käyttäen. Aineiston valinnan teki kaksi tutkijaa itsenäisesti käyttäen etukäteen määriteltyjä artikkelien valintakriteerejä, mikä lisäsi katsauksen luotettavuutta (Aveyard 2010, 86).

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen aineisto koostui 32 suomalaisesta ja ulkomaisesta artikkelista. Tutkimuksista seitsemän oli suomalaisesta aineistosta, ja niistä kolme oli itävaltalaisen aineiston kanssa yhdistettyjä. Ulkomaiset artikkelit olivat Hollannista (3), Kanadasta (5), Italiasta (3), Iso-Britanniasta (3), Ruotsista (1), USAsta (8), Ranskasta (1) ja Australiasta (1). Aineistossa oli 28 kvantitatiivista ja neljä kvalitatiivista artikkelia, ja ne kaikki olivat retrospektiivisiä tutkimuksia. Kokonaisuudessaan katsauksessa käytetyt tutkimusaineistot ovat olleet heterogeenisiä ja kuvaavat siten monipuolisesti erilaisia perhesurman taustalla olevia tekijöitä, joskaan katsauksen perusteella ei voida yksiselitteisesti sanoa olivatko nämä tekijät suoranaisesti perhesurman syitä.

Valittujen artikkelien laatua arvioitiin käyttämällä mukautettua lomaketta tutkimuksesta Turjamaa (ym. 2011) Kotona asuvien iäkkäiden ihmisten voimavarat – systemoitu kirjallisuuskatsaus. Lomakkeen avulla arvioitiin tutkimuksen taustan ja tarkoituksen ilmaisemisen selkeyttä, tutkimusaineiston ja -menetelmien sopivuutta ja käyttöä, tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä sekä niiden arviointia ja tulosten ja päätelmien esittämistä artikkelissa. Lomakkeesta saatava korkein pistemäärä oli 3, ja tutkimusten laatu vaihteli välillä 1.8-2.6 (Taulukko 2). Artikkeleista ei käynyt ilmi, oliko käytetty päiväkirjamerkintöjä tai muistiinpanoja tutkimuksen kulusta. Melkein kaikissa artikkeleissa oli puutteita aineiston sisällön riittävyyden eli saturaation arvioinnissa. Vähäistä arviointia esiintyi myös luotettavuuden ja eettisyyden arvioinnissa sekä triangulaation käytössä. Sen sijaan tutkimuksen tausta sekä tarkoitus ja tavoite oli yleensä ilmaistu selkeästi.

Länsimaisen perhesurmatutkimuksen vähyyden takia kirjallisuuskatsaukseen ei voitu valita samankaltaisia tutkimusaineistoja ja -menetelmiä käyttäneitä artikkeleita. Erityisesti lapsensurmaajien taustatekijät olivat osassa artikkeleita raportoituna muiden perhesurmanmuotojen

joukossa, ja osa tutkimuksista selvitti ainoastaan psyykkisesti sairaiden vanhempien taustatekijöitä. Aineiston analyysissä on käytetty induktiivista eli aineistolähtöistä sisällönanalyysia, jonka prosessi on pyritty kuvaamaan mahdollisimman selkeästi havainnollistamalla sitä myös taulukon avulla.

Lapsensa ja itsensä surmanneiden vanhempien tekemää perhesurmaa ennustavat tekijät erosivat muiden surmamuotojen tekijöistä eniten. Todellisten erojen lisäksi tuloksia selittävänä tekijänä voi olla surma-itsemurhan tehneiden vanhempien taustatekijöitä selvittävien tutkimusten vähyys kirjallisuuskatsauksen aineistossa, sillä surma-itsemurhia koskevia tutkimusartikkeleita on muita perhesurmamuotoja vähemmän. Surma-itsemurhan tehneillä vanhemmilla oli kirjallisuuskatsauksen aineistossa yllättävästi raportoitu vähemmän itsetuhoisuutta, kuin muissa perhesurmaluokissa. Kyseessä voi olla pelkästään raportointiin liittyvä seikka tai todellinen aiempi vähempi itsetuhoisuuden esiintyminen. Kirjallisuuskatsauksen tulokset sosioekonomisen luokan suhteen poikkesivat aiemmista tutkimustuloksista. Yksilön statuksen määrittely vähäisten tietojen perusteella tutkimusta varten on haastavaa, ja sosioekonomisen luokan kriteerit voivat olla erilaisia tutkimusten välillä. Aineiston analyysi on tehty huolellisesti ja parasta mahdollista objektiivisuutta noudattaen.

TAULUKKO 2

JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän kirjallisuuskatsauksen perusteella länsimaisten perhesurmaajien taustalta näyttää löytyvän hyvin samankaltaisia tekijöitä riippumatta tekijän sukupuolesta. Kaikissa perhesurmaluokissa esiintyi psyykkistä epätasapainoisuutta, väkivaltaisuutta ja rikollisuutta. Sen sijaan itsemurhan yhdistyminen perhesurmaan on erotteleva tekijä. Perheensä lisäksi itsensä surmanneet kärsivät muita useammin masennuksesta. Itsemurhan tehneet vanhemmat olivat vähemmän väkivaltaisia lapsiaan kohtaan, ja he hakeutuivat muita harvemmin mielenterveysongelmien hoitoon. Surma-itsemurhan tehneillä vanhemmilla esiintyi vähemmän itsetuhoisuutta, kuin muissa perhesurmaluokissa.

Perhesurmaajilla esiintyi runsaasti psyykkisiä ongelmia, joiden takia melko usea heistä oli ottanut jossain vaiheessa yhteyttä mielenterveyspalveluihin. Käytännön työtä mielenterveysongelmien kanssa tekevien tulisi jokaisessa potilaskontaktissa kiinnittää huomiota myös potilaan perhesuhteisiin, erityisesti jos perheessä on lapsia. Lapsensurma-ajatukset voisivat jäädä harkinnan tasolle, jos apua tarvitseva tunnistettaisi sosiaali- ja terveydenhuollossa hyvissä ajoin ja tämä saisi asianmukaista hoitoa. Erityisesti neuvola on avainasemassa tunnistaa perheet, joissa vanhemmat kokevat arjen kuormituksen liian suurena.

Kaikissa perhesurmaluokissa esiintyi rikollisuutta, mihin usein liittyy myös väkivalta. Väkivaltaan tai sen uhkaan voitaisiin mahdollisesti puuttua hyvissä ajoin tunnistamalla apua tarvitsevat perheet, jotta vältettäisi tilanteiden kärjistymisen surmaksi asti. Rikollisten kanssa työskennellessä perhesuhteiden huomiointi olisi tärkeää. Pelkän lapsen surmanneilla vanhemmilla esiintyi lapsuudessa koettuja ongelmia. Sosiaaliset ja psyykkiset ongelmat periytyvät herkästi yli sukupolvien, ja siksi lapsuuden traumoja ja epämukavia kokemuksia olisi tärkeä käsitellä jo lapsuudessa tai viimeistään aikuisena.

Perhesurmaa ilmiönä voisi selkeyttää pelkän perheensä surmanneiden ja lisäksi itsensä murhanneiden vanhempien taustatekijöiden sekä sukupuolisidonnaisten eroavaisuuksien selvittäminen. Lisäksi mielenkiintoista olisi tutkia, ilmeneekö surmaajien taustatekijöissä eroja surmattujen perheenjäsenten lukumäärästä riippuen.

LÄHTEET

- Aveyard H. *Doing a Literature Review in Health and Social Care: A Practical Guide*. 2nd ed. Open University Press Buckingham, Great Britain 2010. Luettu 10.4.2014.
- Barr J, Beck C. Infanticide secrets. Qualitative study on postpartum depression. *Can Fam Physician* 2008; 54: 1716–1717. Luettu 15.12.2014.
- * Bourget D, Gagne P. Paternal filicide in Quebec. *J Am Acad Psychiatry Law* 2005; 33: 354-60. Luettu 21.5.2014.
- * Camperio Ciani AS, Fontanesi L. Mothers who kill their offspring: Testing evolutionary hypothesis in a 110-case Italian sample. *Child Abuse Negl* 2012; 36: 519-27. Luettu 21.5.2014.
- * Cavanagh K, Dobash RE, Dobash RP. Men Who Murder Children inside and outside the Family. *The British Journal of Social Work* 2005; 35: 667-88. Luettu 22.5.2014.
- * D'Argenio A, Catania G, Marchetti M. Murder followed by suicide: Filicide–suicide mothers in Italy from 1992 to 2010. *J Forensic Sci* 2013; 58: 419-24. Luettu 28.4.2014.
- Eskola J, Suoranta J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere, Vastapaino.
- * Flynn SM, Shaw JJ, Abel KM. Filicide: Mental Illness in Those Who Kill Their Children. *Plos One* 2013; 8: 1-8. Luettu 22.5.2014.
- * Friedman SH, Holden CE, Hrouda DR, Resnick PJ. Maternal filicide and its intersection with suicide. *Brief Treatment and Crisis Intervention* 2008; 8: 283-91. Luettu 20.6.2014.
- * Friedman SH, Hrouda DR, Holden CE, Noffsinger SG, Resnick PJ. Child Murder Committed by Severely Mentally Ill Mothers: An Examination of Mothers Found Not Guilty By Reason of Insanity. *J Forensic Sci* 2005; 50: 1466-471.
- * Friedman SH, Hrouda DR, Holden CE, Noffsinger SG, Resnick PJ. Filicide-Suicide: Common Factors in Parents Who Kill Their Children and Themselves. *J Am Acad Psychiatry Law* 2005; 33: 496-504. Luettu 18.5.2014.
- Gregory M, Milroy C. Homicide and Suicide in Yorkshire and the Humber 1975–1992 and 1993–2007. *Am J Forensic Med Pathol* 2010; 35: 58–63. Luettu 18.7.2014.
-
- Harris GT, Hilton NZ, Rice ME & Eke AW. Children killed by genetic parents * versus stepparents. *Evolution and Human Behavior* 2007; 28, 85-95. Luettu 15.5.2014.
- Hsi-Sheng W, Ji-kang C. Filicide–suicide ideation among Taiwanese parents with school-aged children: Prevalence and associated factors. *Child Abuse Negl* 2014; 38: 468-78. Luettu 17.7.2014.
- Kirjallisuuskatsauksen aineisto merkitty tähdellä *

- * Johnson CH. Familicide and family law: A study of filicide-suicide following separation. *Family Court Review* 2006: 44: 448-63. Luettu 17.5.2014.
- * Kauppi A, Kumpulainen K, Karkola K, Vanamo T, Merikanto J. Maternal and paternal filicides: a retrospective review of filicides in Finland. *J Am Acad Psychiatry Law* 2010: 38: 229-38. Luettu 17.5.2014..
- * Kauppi A. Filicide, Intra-familial child homicides in Finland 1970-1994. Väitöskirja No 118. Itä-Suomen yliopisto, Terveystieteiden yksikkö 2012. Luettu 21.5.2014.
- Kylmä J, Juvakka T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki, Edita Prima Oy.
- * Léveillé S, Marleau J, Dubé M. Filicide: A Comparison by Sex and Presence or Absence of Self-destructive Behavior. *J Fam Violence* 2007: 22: 287-95. Luettu 3.6.2014.
- * Léveillé S, Lefebvre J, Marleau J. Profil psychosocial des filicides commis au Québec—1986 à 2000. *Annales Médico-Psychologiques* 2009: 167: 591-96. Luettu 3.6.2014.
- * Léveillé S, Marleau J & Lefebvre J. Passage à l'acte familicide et filicide: Deux réalités distinctes? *L'Évolution Psychiatrique* 2010: 75: 19-33. Luettu 3.6.2014.
- * Liem M, de Vet R, Koenraadt F. Filicide followed by parasuicide: A comparison of suicidal and non-suicidal child homicide. *Child Abuse Negl* 2010: 34: 558-62. Luettu 4.6.2014.
- * Liem M, Koenraadt F. Familicide: a comparison with spousal and child homicide by mentally disordered perpetrators. *Criminal Behaviour and Mental Health* 2008: 18: 306-18. Luettu 3.6.2014.
- * Liem M, Levin J, Holland C, Fox JA. The Nature and Prevalence of Familicide in the United States, 2000-2009. *J Fam Violence* 2013: 28: 351-58. Luettu 18.5.2014.
- * Liem M, Koenraadt F. Filicide: A comparative study of maternal versus paternal child homicide. *Criminal Behaviour and Mental Health* 2008: 18: 166-76. Luettu 19.5.2014.
- * Logan J, Hill HA, Black ML, Crosby AE, Karch DL, Barnes JD, Lubell KM. Characteristics of Perpetrators in Homicide-Followed-by-Suicide Incidents: National Violent Death Reporting System--17 US States, 2003-2005. *Am J Epidemiol* 2008: 168: 1056-56. Luettu 11.6.2014.
- Mariano T, Chan H, Myers W. Toward a more holistic understanding of filicide: A multidisciplinary analysis of 32 years of U.S. arrest data. *Forensic Sci Int* 2014: 236: 46-53. Luettu 17.7.2014.
- * McKee GR, Bramante A. Maternal filicide and mental illness in Italy: A comparative study. *Journal of Psychiatry and Law* 2010: 38: 271-82. Luettu 11.6.2014.
- * Messing JT, Heeren JW. Another Side of Multiple Murder: Women Killers in the Domestic Context. *Homicide Stud* 2004: 8: 123-58. Luettu 9.6.2014.

Kirjallisuuskatsauksen aineisto merkitty tähdellä *

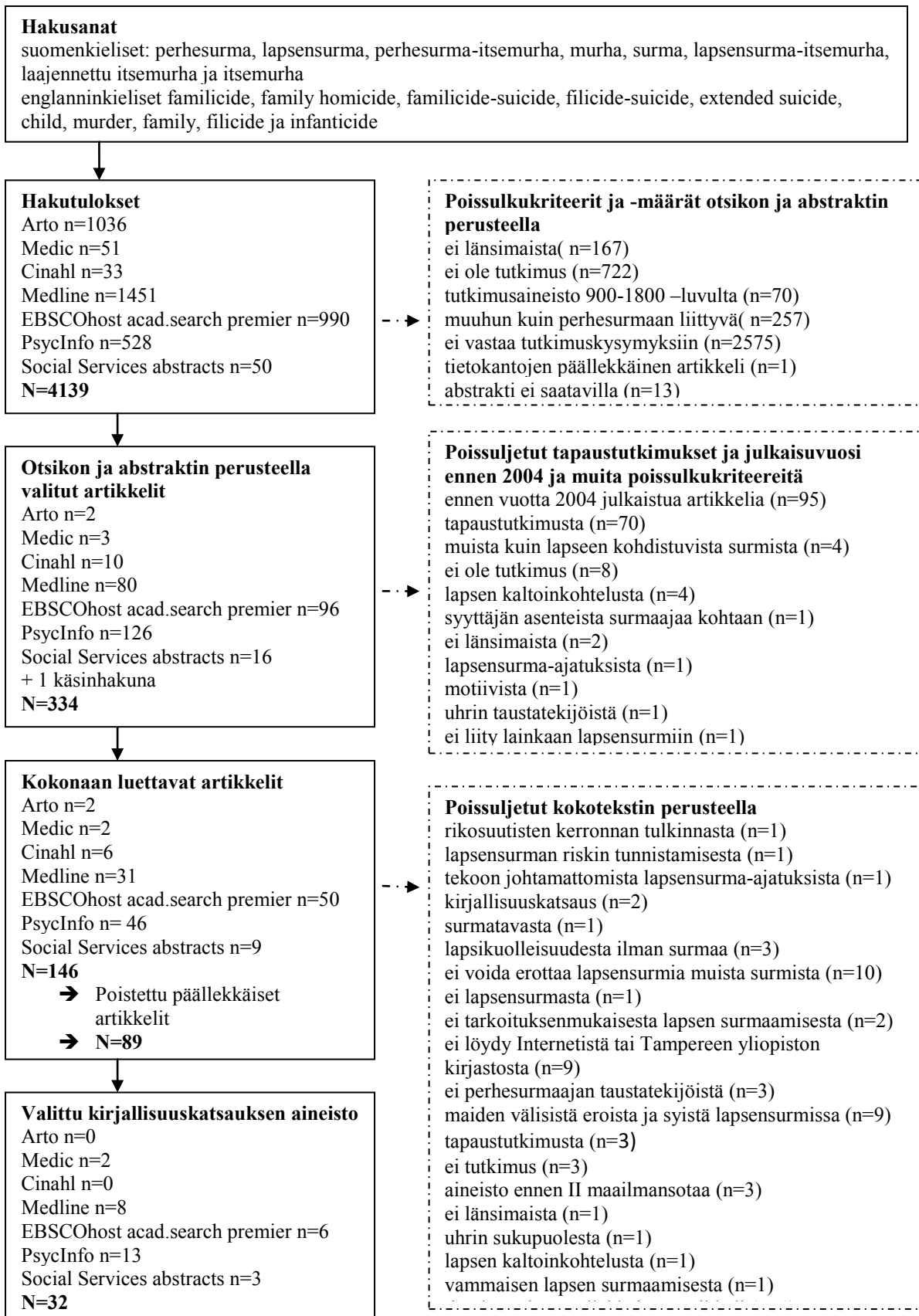
- * Nordlund J, Temrin H. Do Characteristics of Parental Child Homicide in Sweden Fit Evolutionary Predictions? *Ethology* 2007: 113: 1029-37. Luettu 30.5.2014.
- * Putkonen H, Amon S, Almiron MP, Cederwall JY, Eronen M, Klier C, Kjelsberg E, Weizmann-Henelius G. Filicide in Austria and Finland--a register-based study on all filicide cases in Austria and Finland 1995-2005. *BMC Psychiatry* 2009: 9: 74. Luettu 30.6.2014.
- * Putkonen H, Amon S, Eronen M, Klier CM, Almiron MP, Cederwall JY, Weizmann-Henelius G. Gender differences in filicide offense characteristics--a comprehensive register-based study of child murder in two European countries. *Child Abuse Negl* 2011: 35: 319-28. Luettu 29.5.2014.
- * Putkonen H, Weizmann-Henelius G, Lindberg N, Eronen M, Häkkänen H. Differences between homicide and filicide offenders; results of a nationwide register-based case-control study. *BMC Psychiatry* 2009: 9: 27. Luettu 9.6.2014.
- * Putkonen H, Amon S, Eronen M, Klier CM, Almiron MP, Cederwall JY, Weizmann-Henelius G. Child murder and gender differences—A nationwide register-based study of filicide offenders in two European countries. *Journal of Forensic Psychiatry and Psychology* 2010: 21: 637-48. Luettu 9.6.2014.
- * Putkonen H, Weizmann-Henelius G, Eronen M. Vanhempien lapsiinsa kohdistamat henkirikokset Suomessa. *Duodecim* 2009: 125: 991-96. Luettu 8.6.2014.
- * RougeMaillart, Clotilde J, Nathalie G, Arnaud B, Brigitte P, Michel MD. Women Who Kill Their Children. *Am J Forensic Med Pathol* 2005: 26: 320-26. Luettu 7.6.2014.
- * Sachmann M, Johnson C. The Relevance of Long-Term Antecedents in Assessing the Risk of Familicide-Suicide Following Separation. *Child Abuse Review* 2014: 23: 130–41. Luettu 16.7.2014. Shackelford TK, Weekes-Shackelford VA, Beasley SL. An Exploratory Analysis of the Contexts and Circumstances of Filicide-Suicide in Chicago, 1965-1994. *Aggressive Behav* 2005: 31: 339-406. Luettu 28.5.2014.
- * Stone MH, Steinmeyer E, Dreher J, Krischer M. Infanticide in Female Forensic Patients: The View from the Evolutionary Standpoint. *Journal of Psychiatric Practice* 2005: 11: 35-45. Luettu 28.5.2014.
- * Stroud J. A psychosocial analysis of child homicide. *Critical Social Policy* 2008: 28: 482-505. Luettu 28.5.2014.
- Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos. 2012. Selvitys perhe- ja lapsensurmien taustoista vuosilta 2003-2012. Sisäasiainministeriö. Sisäinen turvallisuus. Sisäasiainministeriön julkaisuja 35/2012. Luettu 18.7.2014.
- Wilson M, Daly M, Daniele A. Familicide: The Killing of Spouse and Children. *Aggressive Behavior* 1995: 21: 275-91. Department of Psychology, McMaster University, Hamilton, Ontario, Canada. Luettu 27.9.2012.

Kirjallisuuskatsauksen aineisto merkitty tähdellä *

Taulukko 1.
Artikkelien sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Perhesurma	Alle 24 tunnin ikäisen lapsen surma
Yli 24 h ikäisen lapsen surma	Pelkän puolison surma
Perhesurma-itsemurha	Perheen ulkopuolinen surmaaja tai uhri
Lapsensurma-itsemurha (kun lapsi yli 24 h ikäinen)	Muut surmat
Perheensisäinen laajennettu itsemurha	Kunniamurha
Surmaajana oma vanhempi tai vanhempipuoli	Armomurha
Uhrina oma lapsi(/puoli) sekä mahdollisesti puoliso	Sisaren surma
Surmaajan itsemurha tai yritetty itsemurha	Oman vanhemman surma
Surmaaja nainen tai mies	Yhteisestä päätöksestä tehty tuplaitsemurha
Uhri tyttö/nainen tai poika/mies	Surmateon aikaiset tapahtumat
Kaikenikäiset surmaajat	Muut kielet
Kaikenikäiset uhrin	Kirjallisuuskatsaus
Uhrin lukumäärä mikä tahansa	Koko aineisto ennen 1900-lukua
Kaikki vuodet	
Artikkelin kieli: suomi, ruotsi, englanti, ranska	
Vertaisarvioitu tutkimusartikkeli	
Väitöskirja	
Tapaustutkimus	
Abstrakti saatavilla	
Artikkeli tilattavissa ulkomailta	
Artikkeli saatavilla Tampereen yliopiston kirjaston tai Suomen muiden kirjastojen kautta	

Kuvio 1.
Kirjallisuuskatsauksen aineiston valinta

Kuvio 2.

Länsimaisen perhesurmaajan taustatekijöiden esiintyvyys

YLÄKATEGORIAT	ALAKATEGORIAT	KOKO PERHEEN JA MAHDOLLISESTI ITSENSÄ SURMANNEIDEN TAUSTATEKIJÄT	LAPSENSA SURMANNEIDEN ISIEN TAUSTATEKIJÄT	LAPSENSA SURMANNEIDEN ÄITIEN TAUSTATEKIJÄT	LAPSENSA JA ITSENSÄ SURMANNEIDEN ISIEN TAUSTATEKIJÄT	LAPSENSA JA ITSENSÄ SURMANNEIDEN ÄITIEN TAUSTATEKIJÄT
PSYKKINEN EPÄTASAPAINOISUUS	mielenterveysongelmat	19-76%	7-67%	2-82%	0-75%	20-97%
	hakeutuminen mielenterveysongelmien hoitoon	16-38%	7-53%	17-77%	10-30%	
	itsetuhoisuus	25-88%	6-68%	6-68%	5-10%	18-20%
	päihteiden väärinkäyttö	25-44%	5-47%	10-41%	10%	19-53%
	arjen kuormittavuus		21-44%	23-90%	30%	
VÄKIVALTAISUUS	väkivalta lapsia kohtaan	0-71%	18-75%	12-45	14%	
	väkivalta puolisoa kohtaan	56%		4-61%		24%
	väkivalta puolisoitten välillä		36-69%		67%	
	väkivallalla uhkailu				29-48%	6-12%
	itsemurhalla uhkailu					18%
	henkinen väkivalta lapsia kohtaan			14%		

RIKOLLISUUS	aiempi rikollisuus	19%	15-80%	4-20%	19-25%	10-24%
	aiempi tai yritetty lapsensurma			5-44%		
SOSIAALISTEN SUHTEIDEN EPÄVAKAUS	parisuhteen päätyminen	19-37%				
	ydinperheen hajoaminen lapsuudessa		21-37%			
	tyytymättömyys avioliittoon	71%				
	ongelmat parisuhteessa		23-60%	7-60%		
	ongelmat suhteessa lapseen		12-51%	12-51%		
	huoltajuuskiistat		12-20%			
	ongelmia sosiaalisissa suhteissa		15-74 %	20-74%		
LAPSUUDESSA KOETUT ONGELMAT	käytöksen ongelmia lapsuudessa		5-55%			
	surmaajan oman vanhemman ongelmat		3-74%	0-55%		
TURVATTOMUUDEN KOKEMUKSET	fyysisen väkivallan uhriksi joutuminen	3-39%	3-74%	3-55%		
	henkisen väkivallan kohteeksi joutuminen			67%		
MIESSUKUPUOLI	mies	96%				
KORKEAKOULUTUS	korkeakoulutettu	86%				

ALEMPI SOSIOEKONOMINEN LUOKKA	matala koulutustaso		35-66 %	7-68%		
	matala asema työelämässä			71%		
	heikko taloudellinen tilanne			12-56%		
	alempi sosioekonominen luokka			71-81%		
TYÖLLISYYS	työllisyys	29-50%	38-61%		55-90%	44-60%
	työtömyys	41-71%		25-82%		
SIVILISÄÄTY	parisuhde tai naimisissa		18-97%	15-84%	80%	42-90%
	eronnut			17-37%	5-71%	20-65%
HYVÄ FYYSINEN TERVEYS	vähäinen sairastelu			4-15%		

Taulukko 2.
Perhesurmaajien taustatekijöitä käsittelevät tutkimukset

Kirjoittajat ja julkaisuvuosi	Aineisto ja menetelmä	Keskeiset tulokset	Tutkimuksen laadunarviointi
Bourget ja Gagné 2005	Kuolinsyytiedot, lapsensurman tehneet isät (n=60), vuosilta 1991-2001	Perheessä esiintynyt aiempaa perheväkivaltaa, ja isät tekivät 60%:ssa tapauksista myös itsemurhan. 86 % iseistä surmasi useamman kuin yhden lapsen, eikä päihteiden väärinkäyttöä ollut juurikaan. Mielenterveysongelmia oli suurimmalla osalla iseistä.	2.3
Ciani ja Fontanesi 2012	Oikeuslääketieteellisen psykiatrisen sairaalan tiedot, lapsensa surmanneet äidit (n=110), vuosilta 1976-2010	Vastasyntyneen surmaajien taustatekijät poikkeavat suuresti isompien lasten surmaajien taustatekijöitä.	2.3
Cavanagh ym. 2005	Kansallinen murhatilasto ja tutkinta-aineistot, miesten tekemät perheensisäiset ja -ulkopuolista lapsensurmat (n=90), vuosilta 1998-2001	Oman tai perheen ulkopuolisen lapsen surmaajaisät ovat erilaisia taustatekijöiltään. Oman lapsen surmaajat ovat aiemmin olleet väkivaltaisia puolisoa tai lapsia kohtaan. Oman lapsen surmaaja on useammin naimisissa. Perheen ulkopuolisen lapsen surmaajat ovat olleet väkivaltaisia muita kohtaan lapsuudessa ja heitä on hyväksikäytetty useammin kuin oman lapsen surmaajia.	2.3
D'Argenio ym. 2013	Kansallisen television ja lehden arkistot, lapsensurma-itsemurhan tehneet äidit (n=36), vuosilta 1992-2010	Surmaajat noin 35-vuotiaita, ja he surmasivat yleensä yhden lapsen. Kaikilla surmaajaaideilla oli todettu psyykinen häiriö, mutta heistä vain kuusi sai mielenterveysongelmaan hoitoa.	1.8
Flynn ym. 2013	Kansallinen surmatilasto, lapsensurmaajat ja lapsensurma-itsemurhat Englannissa ja Walesissa vuosilta 1997-2006,	66 % surmaajista oli isejä. Äideillä todettiin enemmän mielenterveysongelmia, kuin iseillä. 20 %:lla oli yhteys mielenterveyspalveluihin ja 12%:lla oli yhteys mielenterveyspalveluihin viimeisen vuoden aikana.	2.4
Friedman ym. 2008	Kuolinsyytutkijan rekisteri lapsensurman ja itsemurhan tehneistä äideistä vuosilta 1965-2002 ja lapsensurman tehneiden mielenterveysongelmista kärsivät äidit (n=49), vuosilta 1974-2002	Äitien taustatekijät poikkesivat toisistaan sen mukaan oliko äiti tehnyt myös itsemurhan tai yrittänyt itsemurhaa lapsensurman jälkeen. Erityisesti eroavaisuuksia oli parisuhdetilanteessa, päihteiden käytössä ja harhaisuudessa.	2.3
Friedman ym. 2005a	Psykiatristen sairaaloiden rekisterit, lapsensurmasta tuomitut psyykkisesti sairaat äidit (n=39)	¾ äideistä oli mielenterveysongelmia ja joko oman äidin menetys tai inestin kohteeksi joutuminen.	2.1
Friedman ym. 2005b	Kuolinsyytutkijan tiedot, lapsensurma-itsemurhan tehneet vanhemmat, vuosilta 1958-2002	Lapsensa surmanneella ja itsemurhan tehneellä vanhemmalla oli usein taustalla mielenterveysongelmia, ja osa oli saanut hoitoa niihin.	2.3
Harris ym. 2006	378 lapsensurmatapausta (biologiset vanhemmat vs vanhempipuolet),	Biologiset äidit olivat yleisimmin alle 1-vuotiaan lapsen surmaajia, ja heillä oli usein mielenterveysongelmia. Isomman lapsen surmaaja oli usein lapsen biologinen isä, joka	2.3

	vuosilta 1996-2003	koki avioliitossa epävakautta ja teki usein itsemurhan lapsensurman lisäksi.	
Johnson 2006	Aineisto lasten huoltajuusasioiden toimistosta, seitsemän perhesurma-itsemurhaa, vuosilta 1989-1999	Perhesurma liittyi usein perheen hajoamiseen ja aiempaan perheväkivaltaan. Teko oli yleensä etukäteen suunniteltu ja surmaajalla oli pakkomielteitä, oman egon esiintuomisen tarve ja mustasukkaisuutta. Kaikki perhesurmaajat olivat miehiä.	1.9
Kauppi ym. 2010	Terveydelliset ja lailliset asiakirjat sekä mielentilalausunnot, lapsensurmaajat, vuosilta 1970-1994	Surmaajaäidit olivat psyykkisesti stressaantuneita ja heillä oli usein epävakautta avioliitossa ja he eivät saaneet sosiaalista tukea tarpeeksi. Surmaajaisät olivat mustasukkaisia puolisoistaan ja heillä oli usein persoonallisuushäiriö ja alkoholiongelma. He olivat myös väkivaltaisia puolisoitaan kohtaan.	2.2
Kauppi 2012	Kaikki lapsensurmien terveydelliset ja lailliset asiakirjat sekä mielentilalausunnot, kaikki lapsensurmat, vuosilta 1970-1994	Äideillä oli usein mielenterveyshäiriöitä. Iseillä oli usein päihdeongelmia ja he olivat väkivaltaisia perhettään kohtaan. Vanhempien lapsuudessa oli usein henkistä väkivaltaa, vanhemman alkoholismia ja perheväkivaltaa. Äideillä ja iseillä oli keskenään erilaiset mielenterveyden häiriöt.	2.5
Léveillé ym. 2007	Kuolinsyntyntutkijan tiedot kaikista Quebecin alle 18-vuotiaiden lasten surmista vuosilta 1/1986-3/1994	Miehet surmaavat puolisonsa lapsensurman yhteydessä useammin kuin naiset, ja heillä on useampi uhri. Miesten tekemien lapsensurmien taustalla on usein ero puolisoista, aiempaa väkivaltaista käyttäytymistä puolisoa kohtaan ja ovat uhanneet itsemurhalla. Naisilla esiintyy miehiä useammin masennusoireita.	2.4
Léveillé ym. 2009	Aineistona kuolinsyntyntutkijan tiedot kaikista Quebecissä perhesurmista (16) vuosilta 1986-2000	Kaikki perhesurmat olivat miesten tekemiä. Puolet heistä käytti erityisen raakaa väkivaltaa teoissaan, ja osa surmasi myös itsensä teon jälkeen. Usealla heistä oli persoonallisuushäiriö.	2.3
Léveillé ym. 2010	Aineistona Quebecin kuolinsyntyntutkijan tiedostot, lapsensa ja puolionsa surmanneet miehet (16) vs pelkän lapsen surmanneet miehet (36), vuosilta 1986-1998	Ryhmien välillä oli tilastollisesti merkitseviä eroja. Koko perheen surmanneet miehet ovat vanhempia kuin pelkän lapsen surmanneet. Koko perheen surmanneet miehet kärsivät perheen hajoamisesta, heillä oli paljon menetyksiä taustalla ja masennusta esiintyi enemmän kuin pelkän lapsen surmanneilla miehillä.	2.3
Liem ym. 2010	Psykiatrisen sairaalan rekisteri, lapsensurman tehneiden ja lapsensurmanneiden ja itsemurhaa yrittäneiden vertailu, vuosilta 1953-2004	Lapsensurman tehneillä ja lapsensurmanneilla itsemurhaa yrittäneillä ei ollut eroa sukupuolijakaumassa. Itsemurhaa yrittäneiden surmaajien todettiin useammassa tapauksessa eronneen puolisoistaan ja heillä oli vähemmän hyväksikäyttöä omassa lapsuudessaan.	1.9
Liem ja Koenraadt 2008a	Aineisto psykiatrisen sairaalan tiedoista, vuosilta 1953-2006	Koko perheen surmannut on todennäköisemmin vanhempi mies, jolla on enemmän koulutusta. Koko perheen surmannut on todennäköisemmin naimisissa ja on aiemmin ollut vähemmän väkivaltainen kuin pelkän puolison surmannut henkilö. Koko perheen surmanneella on todennäköisemmin persoonallisuushäiriö ja yrittää surman jälkeen myös itsemurhaa.	2.2
Liem ym. 2013	Aineistona FBI:n surmatilastot vuosilta 1976-2007 ja uutisten tiedot perhesurmista	Suurin osa surmaajista oli miehiä, jotka käyttivät teossaan tuliasetta. Perhesurmien ja taloudellisten ongelmien välillä ei todettu selkää yhteyttä.	2.2
Liem ja	Aineisto psykiatrisen sairaalan	Lapsensa surmanneiden äitien ja isien iät, surmatavat ja motiivit poikkesivat toisistaan.	1.9

Koenraad 2008b	tiedostoista vuosilta 1953-2004		
Logan ym. 2008	Aineistona väkivaltakuolemien tilasto, kaikki USAssa tapahtuvat surmat, vuosilta 2003-2005	Lapsensurmaajista 51,5 % on naisia. Muista surmista suurin osa (91,4 %) on miesten tekemiä.	2.3
McKee ja Bramante 2010	Aineisto useasta lähteestä, joita ei kerrota artikkelissa, lapsensurman tehneet mielenterveysongelmista kärsivät äidit, vuosilta 1967-2003	Mielenterveysongelmista kärsivät äidit olivat älykkäämpiä ja vanhempia sekä työttömiä useammin kuin ei-mielenterveysongelmista kärsivät äidit. Heillä oli myös useammin itsemurhayrityksiä.	1.8
Messing ja Heeren 2004	Aineistona uutisarkistot, lapsensurmaajaäidit vuosina 1993-2001	Surmat olivat suurelta osin ennalta suunniteltuja ja naiset surmasivat omia lapsiaan.	1.8
Nordlund ja Temrin 2007	Kuolintodistukset, poliisipöytäkirjat ja psykiatrisen sairaalan rekisteri vuosilta 1965-1999	Vanhemmilla oli usein psyykkisiä ongelmia ja jonkun verran sosiaalisia ongelmia. Biologiset vanhemmat olivat harvemmin aggressiivisia lapsiaan kohtaan, mutta heillä oli enemmän vanhempien välisiä konflikteja. Biologiset vanhemmat tekivät usein itsemurhan, kun taas ei-biologiset vanhemmat eivät.	2.3
Putkonen ym. 2009a	Kuolinsyyraportit ja –todistukset, kaikki lapsensurmat (alle 18v.lapset) Suomessa (66 lasta) ja Itävallassa (86 lasta), aineistona vuosilta 1995-2005	Suurin osa surmaajista biologisia äitejä, Itävallassa 75%, Suomessa 52% Suurella osalla lapsenmurhia myös tehty tai on yritetty itsemurha. Murhaajissa esiintyi melko vähän psykoottisuutta, mutta masennusta suomalaisilla lapsen surmaajilla melko paljon.	2.5
Putkonen ym. 2011	Kuolinsyyraportit ja Suomen Tilastokeskus, vuosilta 1995-2005	Vain muutama äiti myönsi raskautensa muille. Vaikka lähes kaikki elivät parisuhteessa, hyvin harva isä tiesi raskaudesta. Alle 24 h vauvan surmaamisen riskitekijöitä ovat läheisten tietämättömyys raskaudesta ja huono sosiaalinen tuki. Iseillä oli päihteiden väärinkäyttöä ennen surmaa.	2.4
Putkonen ym. 2009b	Oikeuspsykiatriset raportit, tapaus-verrokk -tutkimus, vuosilta 1995-2004	Lapsensurmaajilla ei todettu enempää mielenterveysongelmia, kuin muilla surmaajilla, mutta he yrittivät itsemurhaa verrokkeja yleisemmin. Lapsensurmaajilla esiintyi vähemmän päihteiden väärinkäyttöä ja oli harvemmin antisosiaalinen persoonallisuus, kuin verrokeilla.	2.5
Putkonen ym. 2010	Suomen tilastokeskus ja Itävallan kuolinsyytutkijan raportit, Itävallan ja Suomen kaikki lapsensurmat vuosilta 1995-2005,	Lapsensurmaajaisät olivat vanhempia kuin äidit. Heillä oli myös itsetuhoisuutta ja päihteiden käyttöä äitejä enemmän. Äideillä puolestaan oli todettu useammin psykoottisuutta. Noin kolmasosa vanhemmista oli hakenut apua mielenterveysongelmiinsa ennen surmatekoa.	2,5
Putkonen ym. 2009c	Stakesin hoitoilmoitusrekisteritiedot ja tuomiolauselmat, vuosilta 1995-2005,	Naisia ja miehiä lapsensurmaajina saman verran, ja heillä ei ollut aiempia tuomioita lapsen surmaamisesta. Työssäkäyviä naisia oli 38% ja miehiä 58%. Naisille tyypillisempää oli mielenterveyden ongelmat ja miehillä alkoholin käyttö.	2,6
Rougé-Maillart ym. 2005	Psykiatrisen sairaalan arkistot ja surmaajien haastattelut sekä kuolinsyytiedot ja lakitekstit, 1kk-17 v. lapsen surmanneet äidit 10 v.ajalta,	Lapsensurmaajanaiset olivat keskimäärin 29.5-vuotiaita ja he olivat naimisissa tai muutoin parisuhteessa. Usein heillä oli myös ammatit. Taloudelliselta tilanteeltaan he olivat keskiluokkaa.	2,1
Shackelford ym.	Chicagon poliisin surmatilastot vuosilta	Biologiset vanhemmat ja muut vanhemmat surmaavat lapsia yhtä usein. Vanhemman	1,5

2005	1965-1994	surmatessa useamman kuin yhden lapsen tai mitä vanhempi surmattu lapsi on kasvaa todennäköisyys myös surmaajan itsemurhaan.	
Stone ym. 2005	Mid-Hudsonin psykiatrisen sairaalan raportit, vuosilta 1974-2000	Psykiatrisen sairaalan lapsensurmasta tuomitut naiset olivat iältään sitä vanhempia mitä vanhemman lapsen he surmasivat. Lapsensurmaajat olivat yleisesti köyhiä, heillä oli matala koulutustaso tai matala AO sekä heillä ei ollut puolisoa elämässään.	2,3
Stroud 2008	Mielentilalausunnot, laadullinen tutkimus, 68 lapsensurmaajaa, 1986-2002,	Lastensuojelun nykyinen politiikka ja käytännöt ei riitä turvaamaan tarpeeksi apua moniongelmaiselle vanhemmalle, vaikka tämä olisi uhka lapsen terveydelle ja hengelle.	2,0

